





శ్రీ ౨.

# దు రో ద రో పా ఘ్నా న ము.

హాస్యరసప్రధానము

నీతిదాయకము

ఇయ్యది చిత్రరాఘవాది కావ్య

రచనాబంధుడుండగు

కొవ్వడి రామకవిచే

రచింపబడి

వలూరు.

మంజువాణి ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రించి గ్రంథకర్తచే

ప్రచురింపబడియె.

1914



శ్రీరస్తు.

దు రో ద రో పా ఞ్చా న ము.

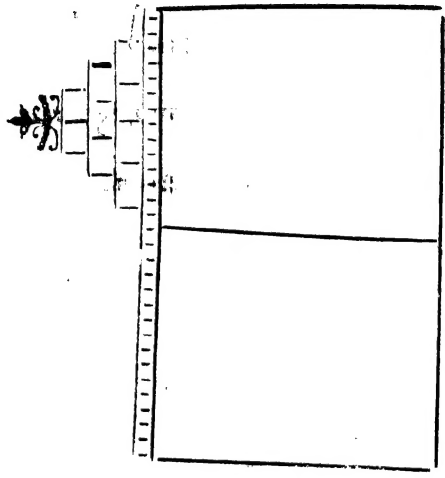
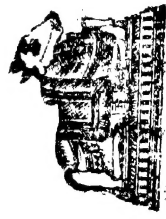
విషయసూచిక.

విషయసంఖ్య.

పుటసంఖ్య.

- 1 కథాప్రారంభము.
- 2 కొండన ప్రభావాభివర్ణనము.
- 3 హేమంతములువర్ణనము. 17
- 4 కోడిపందెము. 19
- 5 మీసాల పెరుగుపిల్లిదావిపోవుట. 21
- 6 కొండన హేతులతో మంత్రాలోచనమునేయుట. 24
- 7 కొండన కన్నమువేయుట.
- 8 కొండన పట్టుబడుట. 28
- 9 ఋణవిమోచనో పాఞ్చానము. 33
- 10 దమనుని చరిత్రము. 42





ಅಮರೇಶ್ವರಲಿಂಗಾಚಾರ್ಯರ ಶಿವಾಲಯ.

శ్రీ గణేశాయ నమః

శుభ మస్తు - అవిఘ్న మస్తు.

దు రో ద రో పా ఖా లీ న ము



ప్రతిమ ద్వేంకటనాయ కా హ్వయమునకా శైల్యాంధియ లేవలుమం  
గమామానవతీమణీసహితృష్టక శ్యాణసంధాయకుం  
ప్రమత్తాభికిన్ద్రాక్షికాసులిడు శ్రేయంబిచ్చసంపన్నుణ  
స్థామున్మాశ్వితు ద్వారకాతిరుమలేశుకన్దోస్తు నశ్రాంత  
ముక్.

- చ. అతితనంబునీహృదయమౌగతియన్రినిబుట్టుటకుచ  
ద్విశయమునకాగంబడెగదేయననవ్వచునార్యమేలుమే  
ల్పతతముగుత్తుకందునవిషంబెగదాయనుమేలుమాటలకా  
జనురీతదేలుదంపతులశంకరపార్యతులకాభజించెదకా.
- చ. చతురతనాటలాడుతనుజయ్యసశేతులు, సాచిజీతీయు  
స్థతులముయొక్కయెత్తున ముదింబుస నెత్తదిలంచునాజగ  
త్పితరుల బార్యతీశ్వరుల జేర్కొని నాలుగుచేతులెత్తిసం  
తతకరుణాసనాధు గణనాధు మరుద్గణనాధునొల్పెదకా.
- ఉ. చరికజేరిమొక్కెద గుశేశయపాణికి నీలవేణికా  
సారసగర్భరాణిని జక్కనివాణికి గీరవాణికా  
దారత్రుమారహర శరదభ్రపతీర మరాళమల్లికా  
పారదశారదాబ్జగుచి పాండురదేహకు హంసవాహకుకా.



వ. అభ్యుదయవరదేశాభివృద్ధిగా నా యొసర్పంబునిన దురోదరో  
 పాఖ్యానంబను హాస్యరసప్రధాన ప్రబంధంబునకు కథా పార్శ్వం  
 చంబెట్టిరనిన.



- సీ. తలనెప్పిగలిగింప గలగబ్బిలాయ్ పెం  
టబమిక్కుటప్ప వాసనలునలంప  
కడగాననిదరిద్రుకడుపుపోలిక వెలు  
కలుదొలిచినభిత్తి కలురహింప  
ముద్రితంబున లోభిద్రవ్యమట్టుల  
పెంటపోగులునిండ బెరుగుచుండ  
దిద్దినతేరు రీతి విమానమునుచుట్టి  
తృణలతాద్రుమములు దివికిబాక  
గీ. చీమచీమంతగాఢోయు శరనీని  
చిన్నిచిన్నిచెట్టులు ప్రదక్షిణముదిరుగు  
చున్నచెన్నున నున్నతి నొప్పుచుండ  
నమరుఁ బెద్దలనాటి దేవాలయంబు.  
వ. అందర్పకుండు పొదవ త్రిశలిగించి ముఖమంటపంబుముందర.



మ. ఒక కాలందెయు వ్రేలెడంత యొక కాలొక్కంత బెల్లొక్కగా  
వికలాంగంబుల నొప్పునంజికడ నుద్వేలప్రభా బచ్చరా

లుకడుంజెక్కిన పీఠమోయనగ జెల్వొప్పారుదూర్వంబులొ  
క్కడన్లుండఁదడున్న తానప్రమునక గర్వాతిరేకంబునక.

గీ. వేళ్ళనందున బొగచుట్టు వ్రేలేడంత  
యొప్ప గుప్పగుప్పన బొగగప్ప కొనగ  
విడచుచును కాలిమీదఁ గాలిడి సుఖాన  
గూరు చుండిన పూజారి కొమరు జేరి.

ప. నంచి నరసింహాచార్యుం డిట్లనియె.

గీ. అన్న యోవీరభద్ర భట్టార కేంద్ర  
నిన్నుజూడ నచ్చంబుగ నీరుతాత  
నహహ కన్నార్గ గాంచిన యట్టులుండు  
నిట్లు లేగూరుచుండు వాడిందు నెపుడు.

ప. పెక్కు కథలఁ జెక్కున ! పేలుచు బక్కుననవింపుచుండు నతం  
డు చచ్చి యేస్వర్గంబున నుండెనో తలంపునకు పచ్చినతోడనేనీడ  
వలె గన్నులగట్టినట్లు కట్టెదుటబొడకట్టు నట్టివానినిట్టి చల్లనివేళ  
ల్క దేలించుకొనవలయు నీవునట్టుల నొక్కచక్కని యిలిహ  
సం బనుగ్రహింపుమని వేడిన నంచికలావతంసంబునకు శివ బ్రా  
హ్మణ వర్ణాగ్రగణ్యుం డిట్లనియె.

కథాచారిరంభము.

మ. సిరికి. దానకమై భారమణికి సంగారపుక గంధికా  
భరణంబై మహిషాశ్వ గోవృషభ శుంభగ్రామ సింహాఖ భు  
క్యరణంబై మహినెట్టి గాల్యకడ శశ్వత్సర్వ సస్యాలికా  
వరణంబై బుర్రెమొప్ప భూజనము లప్పారావు పేటంచనక.

గీ. ఆపుర్రంబున నఖిల విద్యావిహారు  
తైన యాశ్వలవారు నధ్యయన వరులు

భూసురులు వర్తకన్యాయ భాసురులగు  
బేదులను బేరుగల కాపు వారలందు.

ఉ. కాపన గాపు కన్నులకు కాపన గాపు పురంబు గోటకుక్  
కాపన గాపు సేనలకు గాపన గాపు నృపాల కోటికిక్  
కాపన గాపు పల్లెలకు గాపన గాపు సరోవ రాళికిక్  
గాపన గాపు కాంతలకు గాపన గాపు సమస్త చేలకుక్.

వ అక్కాపులు పరసహన పరోపకారాదుల నానక్తులును ధర్మాను  
రక్తులును దేవబ్రాహ్మణ పూజాభి యుక్తులునై భక్తులంబోలె  
భక్తి విశ్వాసంబులం పెద్దల సేవింపుచు నర్థులఁ నద్దాభి వృద్ధులం  
శ్రేయుచు దీనానాధజనంబుల నాదరింపుచు యాచకులంబోచుచు  
నెల్లభంగుల నభంగులై మున్నూటి కులంబునవన్నెగన్న మిన్నలై

చ. కడుపు ఫలింప గావలయు గట్టిగ జేనుఫలింప గావలెక్  
కడుకొని కాపు వానికదె గాసిరి గంప సిరేయటన్న నా  
వధువున నెందరెందరినో వారలు హాళిక వృత్తి చేత నె  
ప్పుడు తగుజీవనంబులిడి బ్రోచుచు నుందురు ధర్మచిత్తులై.

గీ. కాపుసిరి గంపసిరి యన్న గాపుటూర  
గాపురం బుండ లేమిడి గానరాకు  
హాళికులుగాన వారినెయ్యంబు చాల  
మేలగు గృహితో నాస్తి దుర్భిక్ష మనుట.

గీ. అట్టి మున్నూటి కులమునం దవతరింకి  
నొకడు మున్నీటఁ బడబొగ్గి యుదయ మైన  
కరణి తులసి వసంబున గడిదిదూల  
గొండ యుద్భవ మైనట్లు కొండన యన.

క. కాపులలోపల సతడే  
కాపురుషుండగుచు గండ్లకావరమునను

ద్వీపితుషుషుధరాజ్య  
పాపితుండైఁ దిరుగుంగర్వభరభరితుండై.

శాంతవాక్యాతియు నాదురాతిశయ మామూటోపమా గర్వమా  
భావంబొగుణమా వ్యతీకరణమాపాటామదంబాచిరా  
కావేదాంతము లాకుతర్కములు నాయన్యాపదేశంబులా  
శేషాపోతర మాదురాగతము నాటక్కుల్ గనక రావెట.

సీ. ఇందురమ్మనిబిల్చు నెవ్వరుబిల్చినా  
రే. ఎచ్చితి వంచు నెక్కిరించు  
పోయివచ్చెదనన్న జోరాదె నిన్నెవ్వ  
రడ్డగించిరటంచు సపహాసించు  
కుదరదే కాల్పెద్దగుట్టంబునకుఁ బల్లు  
దోమజోదువాయంచుఁ గోనమెంచు  
పట్టెడు చీపురు కట్టకే పసియుండ  
నీకులేదాయంచు నేరమెంచు

గీ. తన్నుడిట్టువారి దన్నెడిరెడివారి  
దన్నునవ్వోవారి దనగుణంబు  
లెంచువారినింత యెరుగకదనమాటె  
నెగవలెనటంచు నుగ్గడించు.

జ. మరియు నాగ్రద్దరి పెద్దలేతెంచిరనిలేచు పిన్న పెద్దలంగని.

క. పెద్దలట యెపుడు సచ్చిరొ  
పెద్దలకుఁ దద్దినములు పెట్టరొ పరులీ  
పెద్దరికము మాయొద్దనొ  
పెద్దనినక దాటిచెట్టు బెద్దనవలదే.

ప. అని పరిహాసించునుండు మెడియు నా దుండగీడు గండుమీరిదం  
డితనఁబున నుద్దండుండై మత్తిచేదండంబుచందంబుననుండి.

క. అజ్ఞైత్తిజూచుగన్నుల

నెట్టులుదోలంగమగుల నెగిరిపడుడిక్.

బిట్టబిగిసి కూర్చుండును

ఖలునఁ గేకలిడు నర్థిగని దీవిరిపన్.

చ. చదివితొ నీవునాకొరకు సారెకు వాగెడు పొట్టకూటికై

చదివితొ చాలకష్టపడి శాస్త్రము లాగమముల్ పురాణముల్

చదువమొ మేము మాండను సాగపు వచ్చిన దారినిచ్చనీ

చదువులు కట్టిపెట్టి సరసంబున బొమ్మను నర్థివేడినన్.

ఉ. దొమ్మరతోత్తు పెన్తుకొని తోరపుటాటల నేలకటలా

ఘముక్తు బాడ మెచ్చుచును గోకలు రూకలు నిచ్చివారితో

సొమ్మసిలంగఁ గల్లుకొని సొక్కుచు నాటిచు సానితోడిదే

సొమ్మని బల్మి చూరవిడచున్ గలవారి గృహంబులొక్కెడన్

చ. తలగు పరోప కారులగు ధర్మపరాయణు లున్న తావులన్

మెలఁగు బరాంగనల్ చెరువు నీళ్ళకుఁ బోయెడి వేళ రేవునన్

గలఁగు పతిప్రతాపములఁ గాంచిన యంతనె కంతుఁ బ్రేరికిన్

జెలఁగు పరాధ వంచకులు చెంతకుఁజేరిన యంత నెంతయున్.

చ. కలియుగ రావణాసురుఁడొ కాలుఁడొయంచుదలంచి కోవిదున్

దొలఁగుచునుండ దుష్టనకుఁ మారముగా నిలుపన్పు యట్లపో

ర్బలమున విష్ణువీగుచుఁ దురాగ్రహవృత్తిఁ జరించుచుండు న

య్యలఘుతముండు వేడి యెసరట్టుల నిచ్చలు పాపచిత్తుడై.

చ. ఇటు సనహా శూరుడయి యేరి గణింపక భీతి లేక నె

ప్పటికిని బుద్ధిరామి బలు పాట్లకు లోబడి ధచ్చప్పట్ల నె

చ్చటఁగన దానయై పరుల సంగతులం వివేచించుచున్ హుటా

హుటిఁ జరియింపు చుండును మదోద్ధతి విక్రుచు విర్రవీగుడున్

వ. అతని యైశ్వర్యంబు వినుము.

అ. మింగ మెతుకు లేదు మీసంబులకునుసం  
 పెంగ నూనె యనిన భంగి నెదు  
 వ్రేళ్ళు లోని కేగు వీలులేకున్నను  
 కర్ణు గానడేమి త్రుళ్ళోగాని.

గీ. ఇంక గల నెన్నియైన నా పీను పాప  
 కృత్యములు చెప్పవశమె యింకేమి సేయ  
 నున్నవాడో వాడేమిగానున్నవాడో  
 దైవమెరుగును జంక జెంతయు నతండు.

వ. మరియు సగ్గుణహీనుండా గ్రామంబునంగల శ్రోత్రీయజన జీవ  
 నాధార పాత్రంబులయిన మాన్యశ్రేత్రంబు లేనూత్రంబుననైనం  
 గవలంది తదర్థంబు లపహరించి ధనంబొప్పంప వలయుననిదలం  
 చి మాయావ్యాపార పానీణత్వంబున చున్నధర్మంబున నప్పడ  
 ప్పడాల్పించిన నల్పద్రవ్యంబున నన్నవస్తువులులకు లోపంబులేమి  
 లేమిలేనివానిచందంబునంగాంచన సమృద్ధునట్ల నన్నిటనమధ్యంజై  
 ధర్మసంచితార్థంబున భీషణంజైన కుటుంబపోషణంబుభూషణంబు  
 ని భావించియు బ్రాహ్మణధనంబపహరింపం దలంపొప్పక దమ  
 పూర్వుల మర్యాదలం గాపాడు కాపునందనుల వ్యవసాయంబు  
 లకపాయంబుసేయు దుర్వ్యవసాయంజై.

గీ. బలిమి నా చేలకును నేటపాడునీటి  
 శోదెలకు నడ్డ కట్టను పొందు పరచు  
 చుండ నీ రదనున లేకయుంట నవియు  
 దనర నానాటికిని క్షీణ దశకువచ్చె.

వ. అంతనత నయ్యుకాపులు న్యాయంబునకు బెత్తెడు త్రాటికిం  
 గలుబడి గట్టడిం గట్లబడి గట్టిగుట్టుబోగొట్టుకొనకఁ దుండగుం

దగు కొండనతో భండనంబు మండనంబు గాదని యొత్తిగిల న  
త్తావులునత్తువ నెడి యాసర క్షేత్రంబులైనిష్పలితంబు అయ్యె  
నయ్యెడ.

గీ. వారివారిన్లెల్ల వానివరుసలతో  
బిలచిస్థితిగతులను బెఱచ దెలియ  
నడగివలయు ధనము నడుగు డిచ్చెదరుణ  
మంచు దనదు వశము నందుజేర్చి.

ఉ. వారును బాపభీతులయి వాని వశంబున నుండ నాత్మలో  
దూరుచుఁ గాలకర్మమున దోరపు సంస్కరి సాగరంబు నన్  
దీశము జేరనేర కొక తెంచున దెంపరి నాదురాగతున్  
జేరిరి రావణాసురునిజేరిన యాగభుగాళ్ళి కై వడిన్.

వ. తదనంతరంబ క్రమక్రమంబునం దన మాయోపాయంబున మా  
న్యంబులన్నియు తనవశముక్త జేసికొని కొన్ని సంవత్సరంబు లా  
మాన్యంబుల భాగముక్త లవసీసురులకిచ్చుచు విప్రాశీర్వాదలబ్ధ  
విభవుండై యింతవాడు లేడనిపించుకొనియె నాలోన.

గీ. సారిదిభూమిసురాశీర్వచో మహావి  
భూతేయెల్ల సేరుల కాదిమూల మగుట  
పాలు పొంగినట్టుల గావువాని శిరిస  
మృద్ధమగుచు దినదిన ప్రవృద్ధమయ్యె.

వ. అనిన పూజారికి నంబి యిట్లనియె.

గీ. ధర్మమే జయమందు రధర్మమే జ  
యంబొసంగెను ధర్మకాలంబు చెడెనొ  
వానిజన్మనక్షత్ర వైభవమీయంచు  
సంశయంబు జనించె నాస్వాంత మందు.

మ. అనినఁ బక్కుననవ్వితాతయిదియం యాశ్చర్య మూహించి  
ట్లవనన్నావొదటాయనఁ బ్రతితో యామోదమయ్యోమనం  
బుననీబుద్ధికి నిబ్బదెల్పితిగదా భూమీనురాశీర్వచో  
జనితానూన విలాసవైభవము నెంచక శస్యమే వాక్కులక  
వ. అతియునుం గాక.

గీ. ఏల బొంగెసిరుల దేటి భీర్త్రంబనఁ  
బోతు, పొంగకున్న బోర్ల పదునె  
మంచివాడ వెందు గుంచంబు నిండక  
తిరగ బడదనంగ నెరుగ వొక్కో.

కా. ఈగీతిక మితలేని నైభవము తోనేపారు నాకాపుతో  
దూరాలోచన లేమిటో నువుతో దుశ్చింతతో ప్రీతితో  
శరక తేరని చేచ్చుతో భయముతో చింతా భరశాంతితో  
భూరిస్నేహము తోమెలంగెదరు కాపులువ్రువ రాత్రితోక.

కా. శ్రేతాక్షుల్వలె వారుమువ్వురును బ్రీతితోశేర నాదుప్తచే  
సాదీతుండ సహాయశూరుడగుచు సాజన్య విన్నూర్తినా  
వీతిపజ్జల నీతిదూరుల సమద్యేష ప్రభావాభ్యులక  
చేతఃప్రీతిగ నుండనియ్య కొనియెక జేదోదు వాదోదుగక.

క. ఆదుప్త చతుష్టయమే  
భేదంబును లేకనొక్క మేనట్టులనా  
మోదమున నొక్క తొట  
భేదంబుగ నుండురెండు వెలి సంగతులక.

వ. లోపలి స్వయంప్రకాశంబులు వేరువేరై యొకరిపచ్చ యొకరికిగిట్ట  
క నేపరియంత వారువారై వారిలోవారు వారివారిసిరుల నపహ  
రింప సహాయంబు వేచుచుందురు. మిరియుం బాగుగింటి జగదం  
బులకు బొడిచిన చుక్కలవలె నొక్కొక్కడ నిక్కమొక్కని



క్కునదటక్కున మిక్కుటపుటుక్కున నొక్కటియై పెక్కునగా  
బెక్కులు చిక్కులు పెక్కున పెక్కునగల వారలకుం గలిగించు  
చుందురుని చెప్పిన సరసింహాచార్యుం డిట్లనియె.

గీ. వీరభద్ర భట్టారక వారలై  
వారు వారిగుంబు లవారితముగ  
వినవలతుఁ జెప్ప మనిన నంటికి నతండు  
బలికెఁ గాంగ ఘమంఘమూర్ఖుల నిటుల.

సీ. ఎలమితోడుతఁ దిన్న యింటివాసంబుల  
నెంచు వారల కంటె మించు వారు  
నారోముత్ర పాల్గొని యామెత్ర గుద్దగా  
నెంచువారలకంటె మించువారు  
ధృతి నరుదాటి యాలెప్ప తగలవేయ  
నెంచు వారలకంటె మించువారు  
రక్షించు వారల భక్షింపఁగానాత్ర  
నెంచు వారలకంటె మించువారు.

గీ. తాడి దన్ను వారల తలఁదన్నువారు  
నెవరో కొంప తీతుమటంచు నెంచువారు  
వారు నల్వరు నొక దారి వారునగుదు  
పేరిత్ర నుండు రప్పారావు పేటయందు.

ఉ. ఆవుర మందునకొగల ద్విజాదుల వాదుల పాదుకొల్పి నే  
దో పఁగఁ దోపఁగా నొరులఁ దూరుచు మీరుచు నిండ్లదూరుచు  
లోపలి చుట్టముల్వలె నలోపుల లోపలఁ జేరి ధీరులై  
వేపరికింతు రంతయును వేతురు కాతురు వాఁరిదోపఁగఁ.

వ. 'లయ్యసహాయ శూరులగు కాపులు నలుపురు.

ఆ. ఒకరికంటె నొకరు మక్తరఖిలన

సలీరి యొకరి కొక్క రవనరముల

నలు దనలునకు సహాయుడై నట్లు స

హాయులగుదు రురు దురాగతముల.

ప. ఆదురోదరుండును, మనిషి సేగిలేదను మర్యాదఁ గాదనక వా  
రినాదరించి వలయునప్పు డప్పులొసంగుచు వారి వ్యవసాయం  
బులకుఁ దుర్వ్యవసాయంబులకును సహాయంబు సేయుచు వారి  
చే పత్రంబులు వ్రాయించుకొనుచుండు.

క. చిక్కిరి కుక్కల కొడుకులిఁ

కెక్కడి కేగెదరు మెదిలిరేనిఁ దివాణం

బెక్కి పయికెక్కిత్రొక్కెద

నుక్కడఁచెద వరసఁ బెట్టి యొక్కొక్కరినిఁ.

గీ. వాడఁ గఱఁజేకొని కాపువాడు నిలువ

నోడక నెదిర్చి నిలనోపు వాడుఁ గలడె

అంధుఁ బేరొందు నన్ను విన్నంత మాత్రఁ

గడఁగడ వడంకవే యీ జగంబులెల్ల.

సీ. బ్రాహ్మణ మాన్యముల్ పనిటూని దున్నించి

హెచ్చుపంటలకు దెప్పించినాడ

బారుగూళ్ళ వారితో బోరాడియడ్డక

త్రైకాలువకు గట్టించినాడ

బలిమియైయొప్పు యప్పారాపుపేటవం

చించియీగుప్పిలి నుంచినాడ

నన్ను మించినవారి నామాటలోబడ

గొట్టు జుట్టులుతోక్కి పెట్టినాడ

గీ. నింక నీయూరు తొపల నేను పెట్టి

నదియ పచ్చము నేనాడు నదియె మాట

యెందు నేనాడి నవియాట నేనుశ్శాని  
పాడినది పాట నాకడ్డ పాటుగలటే.

౯. ఈ మాన్యంబుల పన్ను బండెలవనీబృందారకేం ద్రాగిం

కేమీయాయకఁ గొట్టు గాడెలును కట్టింతున్ శరంధాలిగా  
భూమీ దేవులు వచ్చి నన్నడిగినన్ బోరాడ రాకుండగా  
నేమాయల్ బచరించి పంచెదను నానేర్పుల్ విడంబింపగన్.

౧౦. బోరాడ ననగ నేటికి

వారీడకు వచ్చి యదుగ వలెనను కొనినన్  
బోరాడ కుండ జేసెద  
మూరాడ గలారెనాదు మాయాకడిమిన్.

౧౧. కట్టింతు కొట్టు ధాన్యము

బట్టింతున్ గొట్టునిండ బాపనుల పనుల్  
బట్టింతు గూత వెట్టిన  
గొట్టింతున్ బాలికాపు గొల్లల చేతన్.

౧౨. పొడిపింతు నడ్డ మైనను

బొడిపింతు బొలంబు లొక్క పొడవున నీటన్  
నడిపింతు నెల్ల వారల  
నడిపింతు బురంబువారి నలినొక త్రాటన్.

౧౩. నావురులు కొట్టు గాడెలు

గావురమును బొడి పంట గాంచిన యంతన్  
బావురె యని మది మెచ్చెద  
రే పురి పురుడెందు గాన మీతని కనుచున్.

౧౪. అని యూహించి యాచంచలుండాయూరి పురోహితుం బిలిపిం  
చి నిగోధించి యొప్పించి తగిన సామగ్రి యిప్పించి వానియిం  
టికి తన మాన్యదారుల సంపుచుండువారును సంస్థవనీయుంబుల

యిన పానీయంబులతో దిగ్భితైల ఘృత సమన్విత సమస్త పదార్థ సంపన్నంబయిన యన్నంబు భుజించి కొండన మర్యాదలు మోడని యతని బలుగతుల నతులనర్చుచు నతండ్రివలసిన పంటద్రవ్యంబు లడుగనేరక నేనుచుండు రామండుండు కోడె వ్యం దెంబులపై ఉండుంబులొడ్డుచు యోగవియోగ సుఖదుఃఖాది సకల ద్వందంబుల నొక్క చందంబున నుండు మహాజ్ఞానియొం బోలె నోడుగెల్లపుల నొక్కచందంబుననుండు నిట్లుండ నొక్క నాడాపునోపాతుని కందువ మందిరింబుముందర.

క. వెనచేర్చి నియగ స్త్రమస్త్రి

యన హ్య మిస్సబ్బ యనుచు నడుగు లిడుచు బా  
జ్జనములము సవరింపుచు  
వసుధామరులంత నరుగుపై జేరితగన్.

గీ. కాపువాడన గానే బంగారు కొండ

కాపు సిరి గంప సిరి యంత గావలెనహ

- యెంతలో నెంత దశపల్కై నింతలోన  
నింతవాడగుననుచు మున్నెరుగమింత.

క. సుబ్బన్న శాస్త్రి కొండన

బెబ్బలిచే పెత్తనంబు పెద్దరికంబు  
డబ్బున్నవాడెవండా :

నిబ్బరమా ధర్మమున్ గణింపందగునే.

గీ. ఆత డెంతటి వాడైన యవును వాని

కేమిగాని బంగారమృదే యదృష్ట  
మామెనచ్చెను నిరివచ్చె నామెతోడి  
నాడవారిదె కాదె భాగ్యము ధరితి.

కా. అయ్యబ్బాజన జెప్పిచెప్పవలె నన్యబ్బాననా శ్రేణినే  
మీయాయాపిక యేమినిమ్మలదమ్మే యామె విశ్వాసమే,  
మీయా యాదరణంబు నావినయ మేమీ యామె మర్యాద యా  
హాయాయిందిర యామె మిమ్మును నాట్లంబాడునట్లు పైడిగ.

చ. పురుషుడొకింత తెచ్చి పడఁగోయ నెటుంగు నికేమిగుంగునే  
తెరగున దిద్ది యిల్వరున దీరుచుకోవలెనో లతాంగికే  
సరిపడుగాక నా తెరగు భామలెల్లను మేలుబంతియై  
ఈరిమురిసిచ్చు నందరికి నానిదధర్మ విచారణ కయై.

చ. సిరిగలదాన నంచును గుజేశయలోచన విష్టవీగ దెగ  
దరముక జేయ దెయ్యదియ నాతవి కెయ్యదొ లోటుజెప్పమా  
పరమపతివతాత్వమున భాసిలుభామినికన్న యున్ననే  
పరువు ప్రతిష్ఠలామె నిలువక నిలుచున జనులేక యుండినక.

వ. సకలసద్గుణ సంపన్నుడైన యా యన్నుమిన్న పతి కనుసన్న గృ  
హకృత్యములన్నియు బీదవోసీక కాలానుగుణ్యంబుగ బహుభా  
గ్రహగ భక్తిశ్రద్ధాది విశేషంబుల జరుపుచుండు నా యిట్టిలిగు  
ణంబులు పణనీయంబులు. ఆమె యేయగ్రరాత్రంబున బవళించి  
నిదురించునో యది శోడివారలకయిన నగోచరంబనివిందు నటు  
వంటి కలకంఠకంఠి యేయింటనుండు నాయింట తమ్మియింటి వా  
ల్గంటి వెంటనంటి మెలంగుచుంట బాడిప్పంట లతొలంబులగు మ  
రియుఁ బతివ్రతల కుత్తమ ప్రవర్తనంబు లారింటియగుదుగ ధుడి  
కర్మంబు మనమెంచరాదుగాని లోనినైదు నాడైదువ రాలిపోలి  
క నవతరించెనని చెప్పగలననిన నాసమయంబున నాసావిడియ  
దుగ్ధపై బడుండియుండి యాయరువురిసగ భాషంబులు విని మున్న  
తొలధర్మకార్యంబుల వాసింగన్న సింగన్న స్థలించి తేచికూర్చు  
చి నవ్వుచునావిపులికిట్టినియె.

ఉ. ఆసిరిజూచిపాంగె దరహా ఫలి పెండిలి యాడునంచు సుం  
 ణోనమె గాని లోనవలి తొనగు పోరని యెంచదన్నయ  
 ట్టిసరి కెంతసాము నతడీవలె నేమియు నీయడేమొకో  
 మాసము జేసెనంచు దలభోయ రమాయకులు ద్విభూసురుల్.

క. లక్షల గలవాడైనను  
 లక్షణ వంతులను జూచి లాక్షణికుండై  
 రక్షించు కొనునుద్రవ్యం  
 బీక్షుడుడు లక్ష్యపెట్టడే శూద్రుండో.

క. మానాటి నాడు నిప్పటి  
 మానాడు నెరుంగమిట్టి మానవు వినిమా  
 కేనాడు చెడెనొ పెత్తన  
 మానాడే చెడియెనూర నగుమర్యాదల్

క. ఆదిని యాయూరనుయా  
 నాడులు కాపురము నుంట నానాటికి మ  
 ర్యాదలిటులాడె నయ్యా  
 నాది శతంబున నికేటినాయమొ చెప్పుడా.

గీ. కరము పాపనియైన గంగా భవాని  
 పుట్టె నెచ్చోట నచ్చోట బుట్టి నాము  
 విదురనీతుల కొకవన్న బెట్టినాము  
 బలుని పోలిక నాగలి బట్టినాము.

ఆ. మఱియునాఖలుండు మాయా కళావిశా  
 రదుడు గానగడు దురాగతమున  
 గవ్వపేల్చిగెల్చి గడియించె ద్రవ్యంబు  
 వాని బతుకునొక్క బతుకె చెప్పుమ.

గీ. శకునికంటె ఖలుండు పుష్కధుని కంటె  
మాయకుడులేడ టందురా మటకల్ల  
అందరినిమించి నాడు వీడంతవాడు  
దుండగీడు జగంబులం దుండజోడు.

క. చేరిక జేరరు పుండా  
కోరుదగా కోరుసాడి కోరుపితూరీ  
కోరు లతుకోరు పేచీ  
కోరంచునొగిక్ బడాయ కోరంచు నొరుల్.

గీ. ఇంత కింతయయ్యె నింకింత కెంతొనె  
యంచు నెంచియట్లె యాచరించి  
దానబూనిచెడనెడం డిహతుండికు  
డహివిషంబుచేత నడగుభంగి.

క. వింతగ హేమంతముని  
శ్చింతి కాంతాకుచోష్ట సీతభయశ్రీ  
మంతము వియోగ మనుజుని  
తాంతభయ స్వాంతమురు దినాంతము వచ్చెన్.

గీ. ఝాముఝాముసకును నేమంబుదప్పక  
గాల మెరుకజేయు గతిని గూయు  
కోళ్ళకాల మృత్యు వెల్ల జీవులదాయు  
ననెడికరణి విడక నడలజొచ్చె.

గీ. గోడిగూసె ననుచు దోడివారల లేపి  
యాడవారు పనుల నాచరింప  
వారికలకలములు మీరెనెంతటికిని  
దెల్లవారదందు రెల్లవారు.

మ. ముదుదల్బోరుల నుగ్గడింపకను గుంపుల్లాడి సంక్రాంతి పం  
డగయేతెంచు నటంచుగోడలకు సున్నంబద్ధునకజేగురా.

దిగువ జక్కలు చుక్కలట్టనిడగా దీపించె బారాణియొ  
ప్పగఁజాతాంబరత్తై రహించులలనా వ్రాతంబునాభిత్తికల్.

గీ. ఒడవారిపనుల యారాటములజూడ

జేరవచ్చివారి బారుజడలు

రాహువనుచునరుచి రవిపారిపోజొచ్చె

సనగబగలు జలుగు లాయనవును.

కీ. కాంతలరోమ రాజుగని కాలభుజంగమ టంచునెంచి న  
క్రాంతలు చెంతనున్నతరి కాలిడనేని మహాబలుండు నం  
క్రాంతియడావడికబడిన కాంతలబిల్వక నింటిలోన నే  
కాంతమునక బరుండిన మహాబలులక వడకించునుద్ధతిక.

5. ఇట్లు మహానైభివంబునండినరారు సంక్రాంతిపండగ దినంబుల నె  
లవట్టినదిమొదలూ ముదురు ముదిరి కరిణి ముదిరిన మదంబున  
నెదిరెరుంగు బొంగుచు నెదిరిగితి చరణాయుధధరులగు ననే  
క సహస్రసంఖ్యల సనాపతులతో గోరమీసంబులు బెరిగిన గో  
రులతోగీర్థించు పరిచారికిలొనరించు నైవారంబుల నుపచారంబు  
లుగోర వారచూపులం జేరిపారజూచుచుం బచారుజేయు వెలమ  
దొరలలో దమతమదొరతసంబు లుగ్గడింపుచుం దమవారిం గా  
రవింపుచు వినోదాలాపంబుల నెకనక్రైంబులంబ్రబృద్ధబుచ్చుచుం  
డెడి రాజులొకటబుతోగలసి రామరావణయుద్ధంబు నందికువాగు  
లజారగు వాచరనిశాచగ్రస్తేన్ద్రంబులచందంబునం గోడిపందెంబు  
లకై తేరుసాగిన తీరుచంబండ్లక్కి చనిచని మందబయిల్చి ననేక  
తెగలం బలు దెరంగుల విడిసిరయ్యడ.

6. గుంపులుగ గాకిమూకలు గూడినట్లు

మందలుగవచ్చి ధిడు రామ బొందులనలె

వాటముగగూడుకొను సంత కూటమిగతి

గోడిపందెంబు లందందు గూడుకొనియె.



ఉ. పందెము గట్టువారు పనుపందెములందున బెట్టువారు బల్  
నందడి నెట్టువారు తనునందిటకోళ్ళను బట్టువారు నె  
యందుల నెందరెందరో తనుతటదామరు దెంచి మించు నీ  
కందిలకింపుచుండ నట గ్రక్క సా గెనుకోడిపందెమట.

గీ. బొంధపులతోడ తమతోడివారితోడ  
వివిధపరివారములతోడ వేడ్కతోడ  
బళ్ళతోడనువేగి కు కావిళ్ళతోడ  
బట్టి తెప్పింతురెన్ని రూపాయలైన.

వ. అందుం బుడమయినను పడుపున నున్న జనంబుల సమ్రర్థంబు  
కూరింపుచుం గొందరు పందెగాళ్ళు పుంజులతోచోరబడి ప్రవేశిం  
చిన నాచుట్టునుంగుడిగట్టి నెట్టుండెనప్పటి.

గీ. కకిరిగళి కోడిదేగయును నెమల్  
యనుచుజాతులు నుపజాతు లొనరపోల్చి  
రాజభోజనగమన నిద్రామరణము  
లరసి పై పందెములుసొమ్ములందునుంచి.

ఉ. కాకికోడికి గలదు కయ్యము నైదివవంతునందు నీ  
చీకటి శుక్రవారమున జెల్లునుకట్టులు వేయుడంచాబల్  
కేకలతోడ గత్తులనొగి కొరిగుడలతోడ దాంముల  
వేణినియుమ్మితోడదెపి వేసిరికాళ్ళకు గాకోళ్ళకు.

ఉ. తూచినయట్లు రెంటినుకతూరి రణోర్వినిదించ్చి కట్టులన్  
జూచిదిగించి పుచ్చముల సొంపుగనూదుచు దువ్వెత్తులన్  
సాచిచటచ్చటార్చుటల జప్పుడులొప్పగకేసి యొప్పులున్  
లెచిదొలంగియుండిరి ఖళిఖళిపుంజులుదిన్నులాడగన్.

వ. ఈవడుపున నెడపక నానెలయెల్ల నొడలెరుంగక నడపిరందు.

క. తెచ్చెడిరూపాయిలకును

వచ్చెడికోళ్ళకు దదుగ్రసంగరీముగనన్

వచ్చెడివారికి నదిమది

మెచ్చెడివారికి మితంబు మేదినిగలదే.

వ. అయ్యక్కటికంపు మిక్కుటంపుకుక్కుటపు కయ్యంబున జిక్కిన  
రొక్కంబగుట నుక్కురిక్కి యుక్కుపటి యిదెక్కుటిదుష్కలం  
బు రామరామ యిట్లుశూన్య హస్తంబులతో నేనేనాడయిన నింటి  
కేగిలినేయని వగచుచు మొగంబునిండ ముసుంగిడి తన పాలికా  
పులతో నిలయంబునఁజేరి.

గీ. కట్టలెగినచెరువు కరణి నేనుఁగుడిన్న

వెలగకాయపగిది నిలయమొప్ప

గొంతసేపుచింత గుండెదనకుఁదానె

దిగులునడగద్రొక్కి ధృతివహించె.

గీ. నిర్ధనుండునయ్య వ్యర్థండుగాకుండి

పాటిమీదపచ్చ పాటిమీద

నోటిమాటమీద నోటుమీదబదుళ్ళు

తెచ్చె కొన్నినాళ్ళు తెంపుజేసి.

గీ. మొన్ననీమధ్యనే యీ ప్రబుద్ధుడొక్క

చిత్రకథ చేసినాడది చెప్పసిగ్గు

కడుపుజించుకొనిన బదుగాళ్ళమీద

వెలమదొరగారి దరిజేరి వెడఁగుదారి.

వ. ఆయన కథావిధానంబున కుపమానంబయిన యితహాసంబు గల  
దు. మాబాల్యంబునం బాలక్రిడాన క్తులమగు నస్మదాదులచే ను  
పచారం బలు జేయించుకొనుటకై యుల్లాసంబుగల్పింప నక్కర్థ  
మూతాతయవదేశపూర్వకంబుగ ననుగ్రహించె.

- క. అనగననగనొక్కవరం      ౯  
బునగలడొక వెల్మదొర ప్రభుత్వరబమర  
దనకు మొఖసాగ్రామం  
బును స్వగ్రామంబునగుచు భువినప్పారణ.
- క. అంతటిమానిసిగ్గుయొక  
వంతగ గాలంబుగడంపు వెల్మకులుండా  
చెంతనొకయూరనుండి మ
- రెంతటిదో వానిగర్వ మీశ్వరుడెరుగుక.
- ప. మరియు నతండు పట్టుటకు పామునకును తప్పించుకొనుట కెలు  
కకునుపాయంబుచెప్ప నవ్వెందు కావున నాలోచన కాయన  
కడ కనేకులు వచ్చుచుండు రాయనయు దేన స్వంత వ్యాపారం  
బులు మఱచి వారల నానందింప జేయుచుండు నిట్లుండ నంద  
ఱుజూచుచుండ భోజనానంతర ముఖప్రత్యేశనంబునకు వచ్చున  
పుడు మీసంబులకుంబట్టించుకొను మిసిమి మీగడ పెరుగు పిల్లిమిన  
వి చనిన వంటవాడే తెంచె.
- గీ. ఏలొకో దొర గారు మీసాల పెరుగు  
పిల్లిదాగిపోయినదన వినియదేమి  
పాలుదాగదొయేమి మీసాలపిల్లి  
పెరుగుదాపుటకని మాటమరుగుసేయు.
- ప. వీరిలువురు నొక్కనా డోడపయనంబు చెరియొక గదిలోనంబ్ర  
వేళించి నుండిరంత.
- క. చీరగొని బారు నిడుదయొ  
య్యారంపు మితారివలె నయారెయన మహా  
దారగలఁ జీరపలుగున  
హోరున నొకచెంపకొరిగి యోడ నడువగక

సీ. అందు రెండవ వెల్మియ్యమున గదిలోనఁ  
 దనకాళ్ళి దాగుద్దొకొనుచు సప్త  
 తాళముల్ మూడు ముక్తయుంపు లిమ్మ్రాచుఁ  
 జెప్పుచుఁ దానట్లు జేసి కొనుచు  
 బాపురే హాయి శాబాను వహ్వా మంద  
 రముమధ్యమంబు తారకమటంచు  
 నీకొడుకునకిట్లు నేర్పితివోలేదొ  
 చెచ్చిము కోర్కెల్లెచ్చెద నటంచు

గీ. ఘంటమోగించకరణి చక్కజపు సరణి  
 బదులు చెప్పిన చోప్పనఁ బలుకుదుండ  
 నవల నామొఖాసాదారు వద్ద్యతంబుఁ  
 జెంది మందుప్రింగినవాని చందమొంది.

వ. కొంతసేపుండి తనమనంబున.

గీ. అరయఁ గరువునకును చచ్చినంతమంది  
 ధాసడాసీలు కాసాలు దనకునుండ  
 నొంటినిట్లురానేల నయ్యో యటంచు  
 నొకోయపాయ మాలోచించి యొప్పుచెడక.

ప. పలుకరించి కుశలంబడిగి పాలకై యోడదిగిపనివాడుచేర రానేర  
 కున్నవాడుతమసొకరువిద్య యతులంబని నీయానందంబుననుభ  
 వంబగుచున్నదనిన వీని తనుకట్టుతొచ్చి తాదెచ్చుకొనె నను న  
 ట్లానరించుకొంటిఁ దిగిన వానియొక్కతం బయ్యె నెట్లు తప్పించు  
 కొనవచ్చు నెట్లు లేనిపోని తెక్కుల నెక్కినువా డిక్కరణెనగు  
 ననినొచ్చుకొని నొకరునకువలె నెలవిచ్చి.

గీ. ఉచిత వేషంబుబాల్చి యనుచితమనకఁ  
 దెల్లవారు వరకు వాని కాళ్ళగుద్ది

సెలవునై కొని గదిజేరి సిగ్గుమాల్చి  
ననుచు నిజవేషము ధరించె ఘనతీర్థిరై.

- వ. అటువంటివాడు వానిమాటకేము పగటిమాటలుపనిచెరువు, కూ  
పటిమాటలు నిద్రచెరువు, ననునటల నూరుమాటలయిన నొక్క  
కొర్రగింజపాటికావు. కావున నీవివరంబెరింగించితి ననక వానిం  
జేరి సొమ్మరాబట్టుకొను సాధనమొక్కలోచించుకొనుడని మఱి  
యు నిట్లనియె.
- క. ఇదిసమయము వ్యవహారము  
ముదిరిన నామీదనేమి మోసంబగునో  
గదకంప మీదచేలము  
పదిలముగ వదల్చుకొనుడు హృదయలాఠా.
- వ. అని సింగనచెప్పినవిని యయ్యవనీసుర లచ్చెరువును భయంబు  
ను బెనంగొను మనంబునం గొంచున మందిరంబు బ్రవేశించి యం  
దుచిత్రసత్కారంబులం బరనంబడిన చిత్రకంబళంబున సుఖాసీ  
సుత్రయండ నందొక భూమిగడు.
- క. కొండనగలుగగ గనఁపు  
గొండనగా నెంతగనుల కొండనవలెగా  
కొండన వలదీతనికీ  
డుండునె భూమండలమాన నుండునరులలోక .
- వ. అని యగ్నిపుచు దమధనంబడిగెను.
- క. కొందరిని దిరిగి రమ్మనె  
గోందరిని గొంతసొమ్ము గొనిపొమ్మనియె  
గొందరిని నోట్లెగొమ్మనె  
నందరినిటు మంచిమాట తాడుచు బనిచెక .
- వ. మరియు నతండు పాపజాతిపాపంబుచందంబుననప్పుబెరుగుచుండ

౪. ఆవంత యెంతపండిన

నావంతయు మిగలదంచునతడెదగొనినా

దావంత యింత యనరా

దావంతయె నేదలంతు నందరిలోనక.

౫. తదనంతరంబ కాలదోషంబు పట్టనున్న నోట్లు మరల దిరగవ్రా  
యుచు మొండివాడే రాజుకంటె బలవంతుడందు రాచందంబు  
నం గొండనగండుకొని యప్పడియం దప్పి యొక్కపారుని నో  
టుకాలదోషంబునకు సిద్ధంబయ్యె దానిం దంప్పించుక నెక్కిరింప  
వలెనని దలంచుచున్న సమయంబున.

౬. ఆవిప్రప్రేక్షము డిష్టబంధువలతో నాస్తాళితో హళితో  
శ్రీవిధ్యాఖినులైన భూసురులతో శృంగార వేషంబుతో  
బ్రాహ్మణ్యంబున మించుభాషణలతో వైవల్వ జీరాడగా  
తీర్థివచ్చె పురంబువేర హరిమాడ్కిక్ బెండ్లివారుంబలెక.

౭. ఇట్లు వచ్చి బంధుమందిరంబున బ్రవేశించి కొండనకు వరకమా  
నంబు బంపిననతండు.



౮. నుండియలు ఝల్లుమనగా

గొండనదిక్కుననులేచి కొనసాగదెనే

నుండిన యత్నంబనుచును

రంధనితన తోడివారి రయమున గొనుచుక.

గీ. వంటయింటిమూల వసయించివారితో  
నిట్టులనియెనింక నేటిమాట  
నీటిమాటలయ్యె నేటిమాటలునాటి  
నోటుమాట కేమి నూటుచెప్పుడ.

గీ. పిడుగువలెవచ్చినాడింత విడవడింక  
నేమిసేయుదమననొక్క డిట్టులనియె  
జాలుజాలింపుమేల విచారమింత  
మాత్రమునకొక్క సూత్రంబుమనకులేదె.

క. పేచీలకుపెదబాబువు  
స్వీందమెరింగెయుండు నిశలజనంబుల్  
జూచెదవేమందురొయని  
నీచేగాకుండుపనులు నేనెరుతునే.

గీ. ఎన్నికంతులై న నేనుగోపితినినా  
కంతియంతనొప్పి గాననంచు  
నైద్యుడాడె ననెడినై ఖరినాడెద  
విప్పుడనిన నాతడిట్టులనియె.

గీ. పనిగేలుకు నెప్పుడప్పుడు మనమునెంత  
వానికై ననుచెడునట్లు పరులవలయు  
నవనిగొండంత మంగలియైన నేర్పు  
దనరతనతలదాగొడ్డు కొనగలాడె.

క. నాతరమెరుగక వ్రాసితి  
నాతరివాయుమననూటు నదెహనియయెక  
వ్రాత. బలిగోరుననియెద  
రాతెరగెరియు దలంప నెతిననంగక.

క. నాకుందోచినభంగిజెప్పెద నదే నాడెంబుగానెంచి నీ  
 ఈకళ్యాణమునొందు మెట్టిలన నీవాబహ్మవంశాగ్రణి  
 గాకకజల్గజేరి నీగొడవయంతక కల్పనాశక్తిమా  
 యాకాశల్యమెలర్ప జెప్పకొను మాద్యంతంబు లేకుండగక

క. మాటలనేటికి బాకీ  
 మాటకు నేమందువంచు మరిమరి యడుగక  
 నోటు తిరిగివ్రాసెదనను  
 మాటలతోప్రాద్దుబుచ్చు మధ్యాహ్నమగుక.

ప. పిమ్మట నెంతమొత్తము తగ్గింతురను మంత సంతమణిగుంతు  
 నావలనావలసంగతి నావలన నయిన సహాయంబు జేసెద నన న  
 తండ్రు కావించెనంత.

క. అప్పులుగొని చిక్కులువడు  
 సప్పాపి యపస్తజాచి యర్కుడుదనకుక  
 దప్పదన సిగ్గుతోజనె  
 సప్పుడునా పశ్చమాచలాంబుధి గ్రుంకెక.

ప. తదనంతరంబయ్యవనీసురుండు

సీ. ఇప్తమృష్టాన్నంబు లింపుతో భుజించి  
 వారలిప్తాగోష్ఠి వలనుదలిలి  
 కాలంబు జరుపంగ నాలోగుభాలున  
 నావిప్రపుంగవు డరిగిమంద  
 సముదెచ్చి పట్టెమంచముక్రింద బెట్టియా  
 పై తాటికమ్మలు పగలగొట్టి  
 కట్టినకట్టలుబెట్టిసుంచముపైన  
 బవళించె విప్రపుంగవుడు వేడ్క



గీ. బంధుజనులతోడ బాలికాపులతోడ  
హితులతోడ చతురమతులతోడ  
మంతనంబుతోడ మండువాలోపభి  
నిండువేడ్కతోడ నిద్రనొండె.

గీ. అంతనక్కడ గొప్పులారంత మాటు  
మణిగెనని లేచి జనియొక్క మరుగుజూచి  
తొంగితొంగిజూచుచు పోడ దొంగజాడ  
బ్రాహ్మణునిగోడప్రక్క నిర్భయముతోడ.

గీ. నిల్చియాలకించి నిశ్చబ్దమైయుండె  
నిదురనుండిరంచు నిశ్చయించి  
సమయమయ్యెనంచు జప్పడుగాకుండ  
రండురండటంచు రయము మెరయ.

గీ. మురదర సింహద్వారము  
నందగు తల్పునకు దక్షిణ ద్వారమునకే  
బొందించిన తల్పునకు  
ముందర వెలుపలనుగొల్పెములు బెట్టనటక.

గీ. గామ కీవాడచరుడు చొంగలకుపరుడు  
దానిగుంటలలోని ప్రధానవరుడు  
మదురుసింహాసనాసీను డదియెరింగె  
శైరవుడు చోరజనకాల శైరవుడు.

ఉ. ముందరికాళ్ళురెండు నిలమోపకధుమ్మున ధూళిరేగగా  
నందడిలేసి దువ్వుచు వెనకే దలక్రిందుగ మ్మారయెత్తియా  
నందదరక దొరక మొరగ సాగును నాగునెదుఱ్ఱులార నా  
ముందర మీదురాగతిము పొండనిచెప్పిన చొప్పుచొప్పుడక

క. లభవనమునకు దీర్పరీ

యైభాసిలు భాగ్యశాలి యమలావతియుక్

శోభావతిమేల్కనియె మ

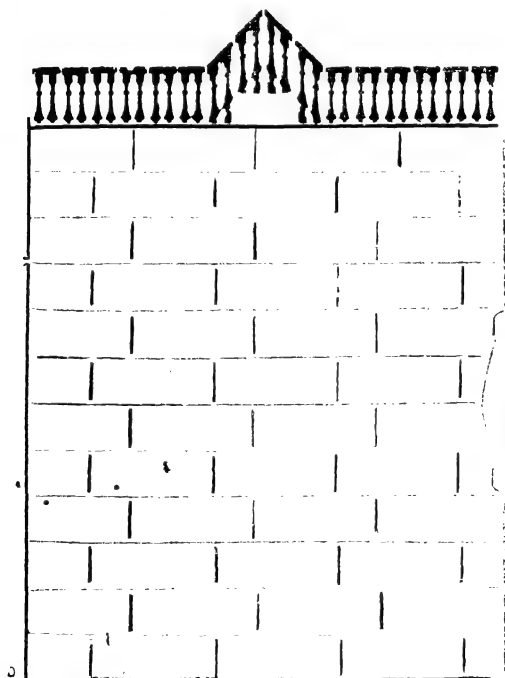
హాభీకరరవల్లిభ రవాశ్వముమొరుగక్.

ఉ. ఆమెయు నిద్రలేచి నిలయంబున దీపముబట్టిచూచి యి

ష్టేమొగొ కుంటికుక్క యెలుగె తైనటంచును సంశయాత్మయై

యామెయు తల్పుదీయఁజని యావలగొల్పెము పెట్టిపోయినా

రేమెవరేసినారవలి కీయెడ సంచును బల్కరించినకే.



వ. అందలుమేల్కొనిరంత నామెయు తల్పు సందున నంగుశరీంబు  
లంజొన్ని కదల్చి గొల్పెంబులందీసి యందేమియుంగొనకుంట నం

దరు నిస్సందేహంబున యథాప్రకారంబునం బవళించి రృప్వల  
నాలో నాచోరులు సారమేయారావంబున నయ్యగారంబునంబ  
డిన నందడి నెరుంగక మూర్ఖత్వంబున.

- క. అడ్డముపచ్చెడి కుక్కకు  
నడ్డముగానింతేబెల్ల మటువైచిన యా  
గడ్డయది శోటంగరుచుక  
బిడ్డవలెక దిరుగజొచ్చె విశ్వాసమునక.



- క. వంచకులగూర కర్మల  
బంచమహా పాతకులను బరమాప్తులుగా,  
నెంచెదరు మురికిపొట్టకు  
లంచముదినువారల్పిల్లలకొ ధరలోనక.

ఉ. గుమ్మముప్రక్క నొక్కడును గోడసమీపమునందు నొక్కడు  
కమ్మరి యింటిపంచ పయిగాపుగ నొక్కరుడుండ రాళ్ళు ప  
శ్రుమ్మున మూటగట్టి సుకరమ్ముగ జప్పుడు గాకయుండగా  
నెమ్మిని గోడదాటె యొక నేర్పున గొండన మొండిగండనక.

సీ. ధనముపెట్టిన పెట్టి కనిపెట్టినట్టి యా  
గదిగోడ దిరిజేరి కదలకుండి  
మోకాళ్ళు నేల్పై మోపి మూరెడుపైన  
నూటిగా గోడకు నాటవెట్టి  
పిడికిటబట్టిన పిడిరొమ్ముననుదాపి  
పట్టియామొనవాడి వంకకత్తి  
చప్పుడుగాకుండ చప్పుచప్పునదిప్పి  
పడెడిబెల్లులుచేత బట్టిదింపి

గీ. సంబరంబున గొప్ప కన్నంబువెట్టి  
ధానుగోనికిజని వెలుగై సదివ్వె  
యార్చి మందన మందంద సరయుచుండె  
నానదేరిన గడిదొంగ దారిమీరి.

క. దైవవశంబుననాలో  
నావిప్రుడు మేలుకాంచి యటుగవశతడింక  
బోవ సమకట్టె నదిభూ  
దేవుడుకనిపెట్టె విధిని దెలియగవశమె.

వ. అతండు కన్నంబునవచ్చి గుమ్మంబునంబోవనున్న వాడగుటంజే  
సి మందువాలో నిద్రించువారి మధ్యమార్గమ్మునం బోవుచుండె  
నంత నభూమీసురుండు పెద్దకూతవెట్టిన నొక్కపెట్టున నంద  
రుమేల్కొని చూచితేచి యాచెనటించట్టుకొని రప్పుడు గుప్పుగు  
ప్పున గొప్పచప్పుడుప్పతిల్లం బరువిడుచుండ నందుగొందరు నెం  
బడించి.

క. పైకాపు కాయుచుండెడి  
యాకాపుల బలిమిబట్టి యదలింపివడి  
జీకాకుబరచి తెచ్చిరి  
మోకాళ్ళే బాడిచిగుద్ది మొత్తిరయమునక.

ఆ. అంతనాకలకల మాకసంబుననిండ  
మీరనిరుగుపోరుగు వారలెల్ల  
లేచివచ్చిచూచి యాచనటానిబట్టి  
తిట్టసాగిరొక్క పెట్టుగాగ.

క. చిక్కెనిక నోటువ్రాయక  
నెక్కడికేగంగజాలు నితడను కరణిక  
రెక్కలలరించి యెక్కట  
గొక్కురకోయంచుగొట్టు గూయదొడంగెక.

సీ. ఎంతమిత్రదోహ మిప్పుడొనరింపగా  
బూనెనంచునుదిట్టి బోవువారు  
నెనయ నదృష్టవంతుని జెర్పనెవ్వని  
కై నతరంజానె యనెడివారు  
నెంతయదృష్టమో యెంతలో మెలకువ  
వచ్చునాయనకంచు బలుకువారు  
నీదుష్టుడెప్పుడు నిట్టిదురాగతం  
బులెదేసినాడంచు బలుకువారు

గీ. నెంతకష్టపడెనో యేమి ప్రయోజన  
మివటబట్టుపడియె నీతడంచు  
బరిహసించువారు బట్టుతెప్పెడివారు  
నగుచునగుచుజనిరి యచటివారు

వ. మరియు నింకవీని మొగంబునకు జిట్టెడుప్పప్పుబుట్టునే యనువా

రును పలిచచ్చిన బ్రతుకవచ్చునుగాని పరపతి చచ్చిన బ్రతుకవచ్చునేయనువారును యేదినీమొగంబున మొదులుదాప నెంతజక్కగ గూర్చుంటివిరా నీముసుగుముక్కులుగానని నెటికెలవిరచుచు బోవువారును వీనిరూపు తెల్లవార నెల్లవారికి మారుపు తెల్లవారె పోదమురండని పోవువారును నై యనేక ప్రకారంబుల నాహాకారారావంబు భూనభోంత రాళెంబు నిండించిరా సమయంబున.

క. వెలవెలబారెడి మోములు

తలవంచుకయన్న యాకృతఘ్నుల పాలుపుట్

దెలుపగవెలసెనో యనగా

నలుదిక్కులు తెల్లవారె నంబికులేశ.

క. పట్టుబడిన దొంగలబడ

గొట్టినకన్నంబుజూడ గోరంబడిచూ

పట్టినగామణియనదొలి

గట్టున గనుకై ద్యుమణి గనమిత్రమణి.

వ. తటనంతరంబు బభ్రమాహ్నుంబుగావున నావినోదంబు నేత్రోత్స

వంబుగావించి వారివారిపనుల కెడనేయక నిజనివాసంబుల కతి

గిరంత నొకవయోస్పద్ధండు ముసుగిడికూర్చుండిన కొండనంగని.

క. నీసిగ్గుచిమక నెంతలు

జేసితివి కులంబువారి నీయన నప్పల్

జేసినవారలు తోరో

యీసరణిజేసి నారొ యితరులుమనలో.

క. ఋణశేషము రణశేషము

ప్రణశేషము నెందునుంచ వలదని పెద్దల్

వినుపింపగ వినియుండువు

ఋణమెట్టులదీరునో యెరుంగ వెవతాన్.

వ. ఇందులకొక్క యితిహాసంబుఁజెప్పెద నాకణింపుము.

ఋణవి మోచనోపాఖ్యానము.

క. నింబాశ్వధర సాలక

దంబప్లక్షాదివృక్ష తలినతీలావ

న్యంజై లాపురనా

మంబున నొకవల్లె టూరుమహినోహ్నురుగ్గ.

క. ఆపల్లెనుగాపురమగు

కాపులువ్యవసాయమందు గష్టపడుటనే

లోపంబు లేదువానికి

నేపాటిదోవారిభాగ్య మీశ్వరుడెరుగున్

గీ. పాడిపంటలనిన వారిదేసామృగు

గాకనోరులజెప్ప గాదువెదకి

జాతుమనినలేరు సోమరులాయూర

బాటపడెదరెంత వారలైన.

గీ. నాల్గుపొలిమేర్లలోపల నాడ్చెమైన

భూములెప్పుడు పడినే న పుట్టాపండు

బీదసొలమననాయూర లేదొకపు

చేటుపండి యొరగి యుండు కాలమందు.

వ. ఒక్కమానవుండా చేలుమధ్యనుండు మృగంబునోవుచు

సీ. పాంథజనాళ్లె పంచబాణుండియు

నైదుబాకులొనాగ నాకులమర

విరహిణీజనుముల వీటాడిమగుడత

నొప్పుధ్వజములోనా నూచలమర

నృత్రుడుమోగించిన జయఘంటరవమనా,

మురువై నగలగల మ్రోతలమర

పాతాళమును జయింపగోవుమరుడంచు  
జూపునా నెన్నులసొంపులమర

గీ. నెందుబాముమట్టిడు సంతయెడములేక  
నెదురుపిడెము తెరంగున నెదురులేక  
జేయియెత్తున బెరిగిన చేనుచెంత  
బోవబకపక నవ్విన పోల్కిదోచె.

క. అదివిని హృదయము ఘల్లున  
బెదరిబెదరి తిరిగిచూచి వెరపుగదురన  
వ్వెదరెవ్వరునుగనరా  
రెదురై యెభూతమన నేతెంచినదో.

క. అనిసంశయించి యొడలె  
ల్లనుగడగడ వడకనొక్క లాగునై ధర్మం  
బునుదెచ్చు కొనిరయంబున  
ఁబనిగొన నడుగిడగమగల బకపకనియె.

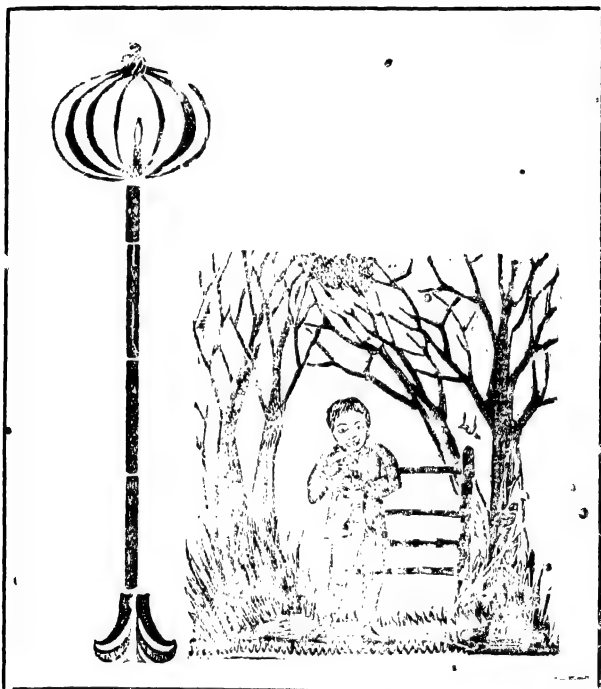
గీ. వెనుక తిరిగిజూచి వెరగంది యెవ్వగు  
లేరహాబూజంబు దీరు నేమొ  
పండి యుండుచేను బలిగోరునందుగీ  
మార్గమధ్యనిట్లు మసలజనునె.

చ. అనితలపోసి యాతడడు గామదూరము నై వనెత్తిగా  
వెనుకొనిగ్రమ్మరన్ సగుచు వేదురునై దొరనై ఖరిన్ దొరన్  
జనగనుసాహసించితివి చాలునటన్నిలు మన్నభీతితో  
గనెదన వెన్న నాపొలము గాసరినెప్పురున్ దయాపరిన్.

ట. కని మనంబున నెక్కిను భయంబొక్క ఫక్కినడంగదొక్కి  
పెల్లుక్కున ధైర్యంబు నెక్కించుకొని.



గీ. నిలచియుట్టులనియె నిర్జీ వొడ్డుయందు  
నన్నుజూచియేల నవ్వినావా  
కారణంబువినగ గౌతూహలంబయ్యె  
ననగ నెద్దపురి యతనికనియె.



క. తెరువరి మందరినీదగు  
తెరగెరిగించెదవొనాదు తెరగువినెదవో  
యెరిగింపు మేనునవ్విన  
తెరగవ్వల వినవలసిన దెలిపెదననినన్.  
క. ఇదిగొప్ప గడుసుపిండము  
గదరప్పాయనుచువెరగు గదురగవినునా

కథజెప్పెద నాచాలిటి  
నుధిదేవతవీపుభాగ్య మబ్బెనినుగనక.

క. అనిననదివత్సా! నీవుమిక్కిలిబుద్ధిమంతుడవునలెదోచుచుంటివి నిది  
బాగుపడువానికగు లక్షణం బట్లు దెల్పుమనిన నతండో భాగాదే  
యమా మున్నూటికులంబున ఎన్నెగన్న యర్చిభవ వంశంబున  
జన్మించి తజ్జాతివారికి బరమధర్మమైన బ్రాహ్మణ పాదసేవ  
యందాసక్తుండనై యొసర్చుచు బాపనంబైన కృషిజీవనంబునం  
గుటుంబభరంబు వహించి దంతువర్గంబునం దగులుకొనిన కీట  
కంబు డంబున సుసార చక్రంబునం దగులుకొని.

గీ. చేసినాడబెక్కు చిల్లరరుణములు  
కడిదికష్టములను బడితినెట్లు  
నిల్తుని టినిండ నిట్రొళ్ళుతలయ్యె  
బొప్పిగట్టినెడి పోల్కయయ్యె.

క. కళనెళ నుడుకుచు నెప్పుడు  
నుటుకొదవమదీయహృదయ మొడ్డును బెరుగు  
గలబోసినట్టులుండును  
దెలివిన నెకదిటమునడలె దిగులునువైడ మెక.

వ. కావున నెక్కడ నైన నొక్కచో నొక్క మొత్తంబుగ న  
ప్పుడెచ్చి యాయలజతి బాపుకొందునను విశ్వయంబునం బోవుచుం  
టినిది నా తెరంగనిన.

గీ. ఎంతబుద్ధిహీన మింతకంటెనువేరె  
చిచ్చుగలదెకాల్ప పిచ్చివాడ  
యప్పుజేతుననుట తప్పుజేతుననుట  
తప్పుకొనుట కేది దారి చెపుమ.

క. చిల్లరి ఋణములచేతనె

యల్లరి పాతై తినంచు నంటివిగద నీ

కల్ల ఋణంబును దీరమి

నిల్లుంబో మమ్ము నాత జేమాదేవటన్.

వ. అప్పుడై సంతాపకవ్వంబు బడవలయునుగదా నుండనిల్లును బం  
డమంచంబును శేకుండునప్పు డెవరిపంచజేరెద పెద్దినుఖంబు నీబు  
ద్ధిని నీవేయూలోచించుకొను మింక నా తెరంగు వినుము.

మ. తొలిజన్మజన్మ నుత్తమాస్వయమునందున్ బుట్టి నాణోడి వా  
రలు మద్వింశజులైన క్షత్రియులు ఘోరకూర దుశ్చరులై  
చెలువంటెంచిన దిగ్భ్రష్ట ధనమార్జింపవృద్ధికోసం పె  
ద్దల శుశ్రూషలదన్ని వారికి విద్యాభ్యాసమున్ జేసిరి.

గీ. మరియు నే నరుణోదయాత్మరమనందె

సన్నన సంధ్యాజపా ధ్యనుష్ఠానములను

దీర్చి గీరునామంబును దిద్దినీను

కావి ధోవతుల్ ధరియించి చేవమీర.

గీ. చిత్రకంబళమందు వసింప బంధు

రాజననుగాంచి శ్రీరామ రాజవలెనె

గూరుచుంటివి సౌఖ్యముల్ గూడననుచు.

రమణ మెచ్చుచు నుందురా రాజసంబు.

ఉ. ఏమికిరంతలేడు పరమేశ్వరు సత్కరుణారసంబునన్

భూనూలు పండుచుండు జిరభ్రాన్యులు బంధులు నెల్లవారు నా

నేమమె గోరుచుందురు విశేషముగా నితిహాసకావ్యముల్

నేమర్పు నే బలంపుచును నీలుగ గాలము గ్రమమరించితిన్.

వ. అందు

సీ. సమతతోడుత సహిసాపరమోధరత  
 యంచు మాంసము నిషేధించినాడ  
 నేమంబుతో బ్రాహ్మణోమమదేవతా  
 యంచు బ్రాహ్మణుల బూజించినాడ  
 నతినిష్ఠతో సగాయత్రాఞ్ఞిపరమంత్ర  
 మంచు గాయత్రీ జపించినాడ  
 ఘనతతో నాన్నోదకంసమందాస  
 మటంచన్న సత్రంబు బుంచినాడ

గీ. నెన్ని పుణ్యంబులనుజేసి యున్న నేమి  
 నెంతవాడనై యుండిన నేమి తుదకు  
 గాలవశమున బుద్ధి సంకిటముజేసి  
 యెండవానల చలయుచు నిట్టుబుంటి.

క. అసవిని సంబిళివబ్రా  
 హ్మణుగనియో వీరభద్ర యద్భుతమెవరీ  
 యనువునజెప్పరు వానికి  
 నెనసెన యాబుద్ధిజాడ్యమెయ్యది యనినకా.

క. వినుమాపునుకను సీయ  
 ట్లనె యాతండడుగజెప్పె నది యాతనికం  
 చును సింగస యిట్లనెకొం  
 డన తప్పడిగిన ఘనోఘనధ్వానమునకా.

ప. వత్సా మాన్యగ్రామ సమీపగ్రామంబున నొక్కధనికుండు. ఋ  
 ణదాతకలం డతండమితార్థంబులర్థింప నిచ్చుననివిని విధివశంబు  
 న సతనింజేరి మదాగమనవృత్తాంతంబెరింగించిన.

ఉ. ఇచ్చెదనర్థమెంతయిన నీభవమందున నెంతతీ ర్చెదో  
 బచ్చదలిర్ప ముందరిభవంబున నెంతఋణంబుదీ ర్చెదో

యచ్చుగ దెల్పి కై కొను మటంచు నతండువచింపబుద్ధికి  
వచ్చెనుజాడ్యమేమనగ వచ్చును కన్నులుగాన నిచ్చెనే.

మాసని. ఏవిధినైననుదీర్చెద నీఋణమెంతయొకింత గొరంతఁగనక  
భావిభవంబున నై ననుదీర్చెద భావభవారిని భావిభవ  
శ్రీవెలయుచ్చు గృహప్రజకంచు విశేషముగాంచు మనంబగుటకొ  
ధీవర కావర మీవరకుగన దేవరపాదములానయనక.

వ. వల్లేయని యాయలఘవ్రతుండడిగిన యర్థంబొసంగినం గై కొని  
పురంబుజేరి మహావిభవంబున.

సీ. ప్రతివత్సరంబును పండుమా న్యజ్ఞేత్ర  
ములు పాడిపంటలెప్పుడు సనేక  
విధములదరుగక వెలయుచునుండును  
కొడుకులు కోడండ్రు కొమరితెలును  
వచ్చిపోయెడిబాంధవ వ్రాతముపురుళ్ళు  
వడుగులు పెండ్లిండ్లు వరుసతోడ  
నెడపకమూయింట నేప్రొద్దుజరుగుట  
నతిశయించెనువ్యయ మపుడుఋణము

గీ. దీరుచుండునుగాని వాదించినట్లు  
అంతయునుదీర దెంత ప్రయాసపడిన  
మరియుశుక్లపక్ష ద్వితీయాబు కరణిదినది  
న ప్రవర్థమానంబై ఋణంబు బెరుగు.

క. పాపంబు బెరిగినట్లుల  
నేపారగబెరుగుచుండు నీఋణమిక నే  
నేపగిది దీర్తునను నం  
తాపంబున గుందుచుండుఁ దహతహపడుచుక.

వ. ఇట్లుండి కొంత కాలంబునకు గాలవశంబునం గాలధర్మంబునొం  
డి. తదనంతరంబ రెండవభవంబున నమ్మఁజేసెనుభావునింట బెరు  
గుచున్న గోవు గర్భంబున మహోక్షింబనై పదికారులుదున్ని మృ  
తినొంది తచ్చేషంబునకై యీతెరంగున.

క. ఎండలవానలనలయుచు

నుండిలినింకెన్నినాళ్ళిటండగ వలెనో

మండలపతికై నను భూ

మండలముననప్ప రిత్తిమానునెచెపుచు.

వ. మరియు నిట్టొక్కనందంబునరా దనేకరూపంబులగు నింకొక్కభ  
క్తి సొక్క చక్కని చిన్నికథచెప్పెద సౌవభాషంబుగావినుము.

మ. ఒకప్రోలొప్పువిరించి సృష్టి ననమానోత్కృష్ట విస్మయభ  
ద్రకరప్రస్ఫుటనూత్న సౌమ్యవసుచేతక గాంచనాబ్జాస్తి శు  
భ్రక రావ్యప్రకరోత్థం ప్రకటశుంభద్భట్టితోత్తుంగసౌ  
భ కనత్కాంచనధూళి సభ్రితటికీ తథ్యంబుగా జేయుచుక.

క. అవీటనుండు నొక భూ

దేవుడు దమనుడన నప్రతిద్వందుండ్లై

దైవజ్ఞలాహతాగులు

భావింపంగదగుమతిక సభాపతి యగుచుక.

గీ. తన వినిరమ్రలమైన చిత్తింబులోన

నిండివెలిబర్వెనన నింద్ర నీలరుచుల

దెగడుంబెండ్రుకలన్నియు దెల్లనయ్యె

గడిదివార్ధక్య మేతెంచు కాలమునను.

వ. ఆనమయంబున నొక్క గొల్లిపల్లవాధర చల్లమృగోవుచు మార్గ  
ముక్త నమ్ముసలివానింగని తనయావన గర్వాతిరేకంబున.

గీ. ఆధరామరునెత్తిపై నన్నిపెంకు

లెత్తిపోసినవ్యుచు దనయింటికరిగె

## దురోదరోపాఖ్యానము.

నంతనమృతహతుడై పింగళాఖ్యనాపత్ర  
శిష్యునొక్కనిచెంతకు జేరబలించి.



ఉ. పిన్నటనాటనుండియును పింగళనాకడ నుండివేదముల్  
మున్నుగసర్వశాస్త్రములు మోదముతోడుతనభ్యసించినా  
వెన్నివిధంబులంగననహీనబలుక నినువంటిబుద్ధిసం  
పన్నునిగాననెందునొక వాంఛితముక జనియించె నామదిక.

మ. అమరకమత్పితరాజ్యతంబులగు మాస్యజ్ఞేత్రముల్ స్వార్జిత  
ర్థములకజేసితినియధీనముగ ధర్మప్రీతికాగకదద  
ర్థములకబాలనసేయుచుక స్వజనదారావుత్రమిత్రాశీక  
ర్హమునీకిందలియర్థభాగము యధార్థంబింతయుబుత్రకా.

క. విప్రప్రేరితధర్మము

లప్రతిహతగతినొసర్చు టర్హమగుటబ్ర

హ్మప్రీత్యర్థంబనుచుమ

హప్రీతినిదుము తదర్థమథ్థార్థులకుక.

వ. తక్కిన నగబాలు ధననిజ్ఞేపంబుగావింపుచుండు మదియు త్తమ  
 ధర్మబనిచెప్పి యొప్పగించిన మంచిదని యట్లాన రింతుచుం  
 గ్రమక్రమంబున నక్రమప్రవర్తనండయ్యె నయ్యనఘండదిగాంచి  
 విచారించి పంచపాణంబు లక్కంచనంబుపైనుంచి పంచత్వం  
 బునొంది పింగళుని భార్యాగర్భంబునంబడియె తదనంతరంబ పిం  
 గళుండు తండ్రికిం బోలె దహనలిలోదకాది కృత్యంబులు విధ్యు  
 క్తంబుగా నిర్వృత్తించి యధాప్రకారంబునం బ్రవర్తింపుచుం  
 డెనంత.

క. పింగళునంగనయగుకన

కాంగియుబంచాంగశుద్ధి యగువేళగమా  
 గుంగనియె బురుడుదీరగ  
 నంగనతో గొడుగుతోమహావేడుకతోన్.

క. దమనుడను నామపిడిధ

శ్రమముఖరశాస్త్రముల నెల్ల రహి నేరిపిమో

చ. ద్దుమధనతనికనపనయ

నముజేసియనంతరంబునగా విభవమునన్.

గీ. జట్టుకొల పెట్టినట్టుచూపట్టునట్టి

చాననుద్వాహమొనరింప శైశవాబ్ధు

లింకజూపట్టుగిరులన నింతిజను

బంతులొప్పెనుయాశన ప్రియమునను.

వ. అంతనాదంపతుల నేకంబుజేసి రామరునాడు.

క. తలనొప్పియుదాపజ్వర

మలసటయును వడకుమెదవెనాయుభ్యాగ్యం

బిల లేనివాని కెన్నియు

గలిగిననవియెల్లనేమి కార్యముచెపుమా.



వ. పింగళుండును ధనవ్యయంబెగాని యాషఢ ప్రయోగంబులవలని  
ప్రయోజనంబు గననరక వగచి తన యంగనంబిలచి వగచుచు  
తనతలంపెరింగించిన.

౧. వెడల్గన్నదోయి వెడలుజలరేబులు  
బైటచెన్నతోడ బాయదుడచి  
మాటజెప్పలేక మగువకంతాభర  
ణంబుదీసియిచ్చె నాధునకును.

౨. ఇదివిదవబెట్టిదెచ్చెర  
నిద్రవ్యంబనుచునాతడేగిన పిదప  
బెదవులుదడవుచుదనక  
ప్రేమటకజింతించుతల్లి నీక్షించియనెన్.



ఈ మంతునుదోగుతమ్మి విరిమాడ్కిని గాటకకంటినీర్లు చే  
మించినమోముదమ్మి నెలమికదళుకొత్తగనీక వీకనీ

సంచునవంచి యెత్తకవెనక చగజెందగ నేలనమ్మనక  
న్నెంచకుమమ్మ పుత్రునిగ నేనుఋణస్తుడనమ్మ యమ్మరో.

చ. కొడుకులకోటయీ మెయిని కూరిమినందరు సమ్మతింపగా  
బడసిలివార్గురస మము శుభంబుగనుంటివి యింతదన్నెన  
యెడ వగయెట్టిదో యెలుగవిప్పడు నట్టులనుండవమ్మనీ  
కొడుకులజూచుకొమ్మ మది కూరిమినుంచకుమమ్మ నా పయిక్.

చ. జనకున కేనుదొల్లి పురుషార్థచతుష్టయ వర్గసిద్ధికి  
ధనమునొసంగి తద్యయవిధానముజెప్పితి నట్లొనర్పడి  
ధనమపుడిచ్చినాడను యథాస్థితికిప్పడుదెచ్చినాడ నా  
యనకును నీకునాకు బియురాలికి దీ రెఋణానుబంధముక్.

క. సోదరులై దుగుజనుశా  
తోదరి ఋణమున్నవార లొప్పగ మీరా  
యెగుగురజూచుకొనుడు ద  
మూర్ఖమృణముప్పుడచు సందరిచేతక్.

చ. కడుపుఫలించెనమ్మ నినుగాదనువారెటనుండరమ్మనీ  
కొడుకులు నీకనేకములు గూర్చెదరమ్మ సుఖించవమ్మ నా  
కడుపున నీఋణానలుని గాఁచనెలేదనుకోగదమ్మనీ  
కొడుకునుగాను నాయెడల కూరిమినుంచకుమమ్మనాపుడున్.

1. నీవులేనినాడు నేనీడ నీమోడు  
నకటముక్కువచ్చలారనట్టి  
పడుచుపాపయింక పామునకున్నన్ని  
యేండ్లుగలవు నేభరించుటెట్లు.

తల్లికిఁ గుమారుండిట్లనియె.

చ. అదిమునుగోపకామిని ధనాశను తన్నువరింపుమంచు న  
మృగమున నెన్ని మాయలను పన్నిన నేనటుజాడకున్న ప్ర  
ల్లదమున జిల్లపెంకులు తలందిగబోసి నిరాశనేగె న  
య్యదియ బుణానుబంధమున కమృతో కారణమేలచింతిలక.

చ. అనవుడుతల్లి ప్లుగవ నశ్రుకణంబులు జిమ్మచెమ్మటల్  
దనరిన చెక్కుటద్దములఁ దద్దయు బార నెలుంగుజేసి హ  
తనయుడ తొల్లినెత్తిని మదంబున పెంకులుబోసెనంచునీ  
వెనయగ దానినెత్తిపయి నిప్పుడునిప్పులు బోయఁజెల్లినే.

క. నీవితయెరిగియేటికి  
వైవాహికమైతివయ్య వలదననై తే  
నాపుడిదికర్కబద్ధము  
గావున వగపేలననుచు గన్నులుమూయక.

చ. కట్టా యిట్టిశోకంబెట్టు భరింతుమని కన్నీరుమున్నీరై బార మో  
ములవ్రాదికొనుచు వానిపైబడి వగచుచుండిన యాలునుం గోడ  
లిం బడియున్న కుమారుంగని ముల్లోకంబులు నిర్మూలనౌబయి  
ననాడువలె బెద్దయెలుంగునందుఁఖించు పింగళి జుట్టిముట్టి చుట్టం  
బు లెట్టకేలకు సూరార్చిన నతండును దనమారు గుమాధున కు  
త్తరక్రియల నిర్వహించి పిమ్మట బెక్కుసుఖంబులనుభవించె ని  
ట్లనేకచందంబులు గలవింక నా నవ్వు తెరంగెరుంగ వలతేయని  
న నతండాతానుభవంబయ్యెనని.

మ. ఒకపూటన్నములేదు మాకడ నిరుద్యోగంబుతోనుండి యె  
ట్లుకుటుంబంబు భరింతునంచునెద నాలోచింతునంచాడ నో  
యకలంకాత్మనమీపమందె గలదూరాయారు పెక్కండ్రు వ  
తకకులే తెంచుచునుండు రెండుబుణదాతల్వారెయూహింపగక.

క. చెడిచెల్లెల్లుజొరకుము  
చేడియైనను మిత్రునిల్లు జేరుములేదా



## దురోదరోపాఖ్యానము.

చెడి పట్టణంబుజేరుము

చెడినకొ చెడవంచు బుధులు చెప్పగవినవే.

వ. కావున నీవిప్పు డవృట్టణంబుచేరుమన నన ద్వాహళిరంబునకుఁ  
బ్రణమిల్లి జని యప్పురంబుజేరి యందొక వ్యాపారంబుసంపాదిం  
చుకొని కష్టపడి ద్రవ్యబాజీంబును కుటుంబభర్తృబువహించియు  
ణంబు దీర్చుకొని నుఖంబుననుండె కావున.

సీ. పరపతిలేకున్న బ్రతుకజాలమటంచు

మాయలుబచరించి మమత బెంచి

నీకీయకను తినలేక దెచ్చితినింటి

పెరుగు పాలంచును దిరుగుచుండి

మీతోడిదేలోక మే తావులికద్రొక్క

బోమంచు బూటకంబులువచించి

వారటివారిటి వారువీరనికొన్ని

యిచ్చకంబుల బచరించిమించి

గీ. చిత్రవ్రతంబులులిఖించి చేతికిచ్చె

ఘోష్టులైనను ధనము నాజీంచునదియె

ఘనమటంచును సామాన్య గతివహించి

పేర్మినుందుదురప్పారావుపేటయందు.

వ. అట్టివారి కూటమికట్టి పెట్టి కులకట్టడి చెడగొట్టక గట్టిగుట్టు నిల  
బెట్టుకొమ్మన నతంబొట్టుబెట్టినట్టు పట్టుబడుట గట్టుబడి యాజ  
న్నిగట్టుపట్టి పడంబులంబట్టుకొని యిట్టిటనక నోటువ్రాసియిచ్చి

క. ఆరాత్రివారుజేరువ

యూరుబ్రవేసించి నుఖమునుండగనితదా

గారముజేరువదొడ్తో

జేరిమదోదేకియగుచు జిచ్చిడిచనియెన్.

క. భుగభుగమనిపొగ లెగయ

భగభగ పెనుమంటలొదవ పటుగతివెలుగన్

గగనంబుదగులవడునని

సెగపొగలెరుగకజనాభి చేరిరయమునన్.

వ. బహుప్రయత్నంబున నయ్యనలంబొర్ని వారివారి నిలయంబుల  
 కరిగిరింత నిశాంతంబున దన వ్యవహారంబులన్నియుల జక్కగజ  
 క్క పెట్టుకొని యాభూమీసుర గ్రామణి మహావైభవంబున నిజ  
 పురంబున కరిగి సుఖంబుననుంచెనని చెప్పిన నరిసింహచార్యుండ  
 మితానంబునొందెనంత నయ్యిరువు దేవాలయంబుల తటిపులు  
 దిగించి తమతమమందిరంబుల కరిగిరి.

ఆఖ్యాసాంతము.

కందగర్భిత చంపకమాలావృత్తము.

పురహరమిత్రమావరద భూధరధీరనతాశ్యభీష్టదా  
 కరివరదారమేశకవి కల్ప మహీరుహభోగితల్పశ్రీ  
 వరపరమాకృపాకర తపఃపరిపక్వఫలస్వరూపబం  
 ధురచరణాజనార్దన మధుప్రముఖాసురలోకమర్దనా.

గర్భకందం.

హరమిత్రమావరదభూ-

ధరధీర నతాశ్యభీష్ట - దాకరివరదా

వరమాకృపాకర తపః

పరిపక్వ ఫలస్వరూప బంధుర చరణా.

గద్య. ఇది శ్రీమత్సారస్వతీశ్వరవరకరుణాకలిత కవితావిచిత్ర

హరితన గోత్రపవిత్ర లక్ష్మీనారాయణ మంత్రిపుత్ర

సహజ పాండిత్య రామయా మాత్య

ప్రణీతంబయిన

దురోదరోపాఖ్యానంబును ఇతిహాస ప్రబంధంబు

సర్వంబు నేకాశ్వసంబునంపూర్ణంబు.



మంజువాణి ముద్రాక్షరశాలయందు దొరుకు

# ఆంధ్రగ్రంథములు.



LOYAL PUBLICATION.



32 పేజీలు.

పెద్ద పైజా.

## గుహ లక్ష్మి

చందా పం  
వత్సరమునకు  
రూ 1-8-0 లు

ఇది మాసపత్రిక. స్త్రీలకు విద్యాభివృద్ధిచేయు తలంపున  
సృజించబడినది.

● ఆంధ్రభాషావాఙ్మయము నిభివృద్ధిజేయుచు సకలజనులప్రీతికి  
పాత్రమగు శ్రీశ్రీశ్రీ సీతాపురమురాజాగారు ప్రధాన రాజ  
సోషలు సర్ది నకు రూ 144 లిచ్చి పత్రికను ప్రారంభించుచున్నా  
రు. శ్రీ వెంకటగిరి కుమారదాసురాజాగారు సర్ది రూ 100  
లిచ్చి ఆదరించుచున్నారు. ఇతర రాజసోషలు యధోచితము  
గా ఆదరించుచున్నారు. ఇప్పటికి 500 చందాదారులు గలరు.  
పత్రిక దినదిరాభివృద్ధి గాంచుచున్నది.

ఇందలివిషయములు:—1 ఖండారతరమందలి ఘోర కేండ్రి  
స్త్రీల చరిత్రాంశములు, 2 బాలవిశోదకం. బాలికల నిద్ర  
పుట్టుటకై ముఖ్యమూలముతో చెప్పబడును. 3 హిందూగృ  
హము. 4 బాలసాహిత్యము. 5 కవితా రచనావిధము. 6 సంతో  
షము-హాస్యము, ప్రాణహానిము. 7 కవయిత  
ల కవితాధోరణివిలసనము 8 స్త్రీస్వారింత్యము. 9 పాశ్చా  
త్రము. 10 నవనరచన. 11 పండుగలు పబ్బములు. 12 గృహ  
నిర్మాణము. 13 సాందర్యరహస్యము. 14 గృహోపవనము,  
విత్తములపాపకట్టు. 15 నగలు. 16 శిశువైద్యము. 17 నవల.  
18 బాలికాబోధకపాఠము. 19 హిందూసంఘమునగుతించిన  
స్త్రీల అభిప్రాయము. 20 గుర్తులక త్రిపు కాకితపునసానాలు.  
21 ముగ్గులు-చిత్రపటము. 22 వాతకాలు.

వసంతకుసుమము.  
ఈస్టిలడియా కంపె  
నీనుండి హిందూదే  
శముగైకొని 60 ఏం  
డ్లకు పైగా ఏవిట్ట  
రియమతల్లి రాజ్య  
మును పరిపాలించి వి  
లసత్రి-ధృలనుబడసి  
యెల్లరహృదయము  
ల పల్లవింప జేసెనా  
ఆట్టి విజ్ఞోరియూ స  
చ్చిత్రమే వసంత  
కుసుమము. పద్యకా  
వ్యము, లైబ్రరీల  
నుంచుకొనదగిన గ్రం  
థము. అనేక చిత్ర  
పటములతో ముద్ద  
గా ముద్రింప బడిన  
గ్రంథము. స్త్రీల  
యందు కీర్తికా, లక్ష్మీ  
వాసు, తిరివి, బు  
ద్ధి, ధైర్యము, దైవ  
స్వరూప మనబడిన  
భగవదీతా వాక్య  
మునకీ యమచరిత్ర  
ము దృష్టాంతము.

**Books on- Public Speaking & Composition.**

విద్యావశ్యకతనుగూర్చి ప్రజలందఱొక్కమొగిని ఆందోళన ముసల్పడినములు నేటి సమకూరినవి. ఇది మన దేశముయొక్క భావిభవకాలమును సూచించుచున్నది.

జనులెల్లరు చదువుకొనుటకు ప్రయత్నపడిరేని వారు చదువు కొనుటకు వివిధరుచుల కనుకూలించు గ్రంథములు కావలసియున్నవి వివిధభాషలలోగల గ్రంథసముదాయము తెలిసిగొనవలసియున్నది ఆంధ్రులకు ఆంధ్రీరాష్ట్రము, ఆంధ్రీభాషయనుమాటలు నేటికిపుట్టి నవి. ఇట్టిదిసములలో గ్రంథకర్తలు గ్రంథదారిద్ర్యములేకుండ ఏవిషయము తావలయునన్నను ఆంధ్రీ గ్రంథములలోనుండునట్లు సహస్రభాషలలోని గ్రంథములు తెలుగునేయవలయును.

సభలలో ఉపన్యాసములిచ్చుటకు తగుశిక్షనొసగుగ్రంథములు మనలో నిదివరకులేవు ఆకొంతను దీర్చుటకై యీక్రిందిగ్రంథములు వనికవచ్చును.

2 ఉపన్యాసదర్శనము. 411 పేజీలు. క్రొనుస్సెజ వెల రు 1-4-0

వచనరచన చేయువాఁకెల్లరకు నావశ్యకమైన గ్రంథము. 49 పుండ్లి పండితురీ గ్రంథము మిక్కిలి యుత్కృష్టమైనదని అభిప్రాయములను పంపి యున్నారు. దీనికొందఱు ఆంధ్రభాషాసాహిత్య రత్నాకరమని పేరొడదనునని వ్యాసించున్నారు.

ఇందలి విషయసూచిక.

**PART I**

ఉపోద్ఘాతము. 1 కళా దృశ్యప్రకృతిక వివరణము... 2 సంస్కృత... 3 సంస్కృతాంధ్రీ శబ్దపరిజ్ఞానము... 4 అర్థానుసార తత్త్వము... 5 మహత్త్వ, అమహత్త్వవచనము 6 శబ్దముల వివిధరూపపరిజ్ఞానము... 7 శబ్దముల వర్ణక్రమము... 8 సాధారణపుటప్పుట సవరణలు... 9 రేప శకటరేఖల నిర్ణయము... 10 శబ్దవృత్తులు... 11 సమాసములు... 12 ఉపసర్గలు... 13 విభక్తులు... 14 వాక్యకల్పన మంత్రములు... 15 చిన్నవాక్యములు సంకీర్ణవాక్యములు... మహావాక్యములు... వాక్యసమ్మేళనము... వాక్యవిభజన, 16 వ్యాసములరచన... 17 వ్యాసరచన కనుకూలమైన మఱికొన్ని ముఖ్యవివరములు.

**PART II**

18 కావ్య(రస) విషయములు... 19 అలంకారములు... 20 కవిసమయములు... 21 ఉపమానోపమేయములు... 22 కావ్యదోషములు... 23 దేశీయములు... 24 న్యాయములు... 25 లాఠి పుటలు... 26 సంస్కృతలాఠి పుటలు... 27 ఆంధ్రీలాఠి పుటలు... 28 ఉపసార్గరపదములు... 29 వర్ణనలు... 30 గాఢ్యభాష... 31 సంఖ్యానూతకములు.

చేతనగ. మంజువాణి ముద్రాక్షరశాల, ఏలూరు, కృష్ణాజిల్లా.



3 తి ఉపన్యాసపయోనిధి. 1 కాశ్యము 490 పేజీలు వెల రు1-2-0

కాశ్యభట్ట బ్రహ్మయ్యకాశ్యులపేరిచే రచియింపబడినది.

ఈ "ఉపన్యాసపయోనిధి" యందు మనదేశమందలి బోలావిద్యా ప్రగట్టుల గు నాంధ్రులలో సాంఘిక, నీతి, మతములయందుగలిగిన చిత్రవిచిత్రములగు మార్పులనే కములు దిక్పరచుచుగా జూపబడినవి. మన యాంధ్రదేశమందలి విద్యాధిశులదృష్టి వాత్సలించిన బ్రహ్మసమాజమతమునగుర్చియు, ఇండియా, జపాను, ఇంగ్లాండు, అమెరికామున్నగు దేశములయందు గలుగుచున్న మతవేదాంతప్రచారములనగుర్చియు, సాంఘిక నీతిమతవిషయములలో గొప్పమాతృలను గలిగించి తొంతవరకు మనతల్లెల నుట్టుతల లూపిన రావుబాద్దరు వీరేశలింగము పంతులుగారి సాంఘికావిమత ధర్మములను గుర్చియు, హిందూమతమును ఖండంతరములయందు నాటిన పొచ్చిన మహర్షుల పవిత్ర వాక్యములను పునఃప్రతిష్ఠించిన శ్రీవివేకానంద, ఆధ్యానానంద, స్వరూపానందాది స్వాములను హిమలయగుర్చియు, పశ్చిమఖండ నాగరీతను హిందూదేశమున గొన్ని మార్పులతో స్థాపించిన శ్రీరాజా రామమోహనరాయలు, పరీతాపచంద్రమణిదారు, పండిత శివనాధ కాశ్రి, కాశీనాథ త్రివిదికలీలాచార్య, ఆర్యే సాంటు, నీతానాథ త్రివిదికలీలాచార్య, తో గొందరచంద్రాచార్యులు, కేశవచంద్రసేనలు, రాయసాలి గాగ్గిమహాపాత్రులు బహద్దరు, గో కులాజీ గారీశంకరయ్య, పండితగోస్వామి, బాలసుందరనాధ బెనర్జీ, రమేశచంద్రదత్తు, బాలాబాపతిరాయ, బాలగంగాధరతీర్థి, మహర్షి దేవేంద్రనాథ తాగూరు, యమ్. వి. రామ నాథాచార్యులుగారు, రఘుపతి వేంకటరత్నము నాయుడుగారు, మున్నగు దేశభక్తులనగుర్చియు సకలకవయవలెందు సమయోచితముగా జేర్చినవడినది.

3 సంస్కృతలోకోక్తిచంద్రిక 100 పేజీలు వెల 2 అణాలు.

ఇందు 489 సంస్కృతలోకోక్తిలు అకారణగా తెలుగు అర్థముతో నుండిన. "క్షీణేపుణ్యేమర్త్యాకంవిశంతి" పుణ్యము క్షీణించగా మనవ్యుత్పాదముం బ్రవేశింతురు. "సంసారిదుఃఖ సన్యాసీసుఖి" సంసారిదుఃఖముగలవాడు, సన్యాసి సుఖముగలవాడు, 'మూర్ఖస్య మూర్ఖీగతి' మూర్ఖునికి మూర్ఖుడగుతి, "మాతులాయస్య గోవిందః పితాయస్య ధనంధయః" సోభనమూర్తికి శత్రుయతిః శత్రుధాన్యతే" ఎవ్వరికీకృష్ణుడు శత్రుమామయో అర్థముడు తిండియో అట్టి అభివన్యధా యుద్ధమనం బడిపోయెను. విధియెవ్వని చేదప్రేమలుగలను, ఇట్లేయుండును. ఇవియన్నియును నేర్చుకొనియున్న వానితో నెంత పండితుడును మాట్లాడుటన భయముగా నుండును. కవిశిల్పరు లీలాక్షలు కంఠస్త్రముగా నుంచుకొనకయెడల సమయస్ఫూర్తిగా కవిత్వమున నుపయోగించుట వచ్చిన నందముగా నుండును.

4 అంధ్రలోకోక్తిచంద్రిక 150 పేజీలు. వెల 12 అణాలు.

ఇందు 2706 తెనుగుసామెతలు అన్ని జిల్లాలయందు వాడబడునని సంగ్రహించి అకారాదిగావ్రాయబడినవి. "ఆద్యవృత్తకలిసివస్తేలు పెండ్లామవుతుంది. ఇల్లుకాలి నాయిల్లాలు చచ్చినా గొల్లుమానదు కడుపుకూటికి యెడ్డస్తే" కొప్పులూలకు యెడ్చినది,, చచ్చేవాని సముద్రము మోకాలిబండి,, తంటాలమరిగొట్టుమునకు తాటిపట్టెకొరపం, న కొంటుయెరగని బొక్కలూ నాగులుయెరగని పుట్టలూ వున్నవా? పండిత పడి చచ్చిన మేనేజరు. మంజువాణి ముద్రాక్షరశాల, ఏలూరు, కృష్ణారెడ్డి.

వారూ ఇల్లుపడిబ్రతికినవారూ లేరు. మనిషికి వున్నదిపుష్టి. పసరానకలిస్తే దిపుష్టి' యజ్ఞానికియేమియత్తుమంటే కత్తయీ క కామూ, రంకాడ నేర్చినమ్మ బొంకాడనేరదా" మొదలగాన చక్కని సామెతలుండును.

## Lives of Greatmen-Anthrās.

తిమ్మరుసు చరిత్ర. వెల 4 అణాలు.

చక్కనివచనమున ఇది గురజాడ శ్రీరామమూర్తికారిచే రచింపబడినది. ఇందు అనేక చిత్రగాధలు విమలకీంపుగానుండును. ఇదియొక ముద్రాచరిత్ర. ఈతని చర్యలు అనేకమిట్లగుండును గాన్పించును.

అప్పయ్యదీక్షిత చరిత్ర. వెల 4 అణాలు.

ఇది గురజాడ శ్రీరామమూర్తికారిచే రచియింపబడినది. ఇదియొక దీక్షితునిచారిత్ర. ఎల్లరకంపుగానుండు గాధలనేకములుగలవు. సమయశ్శాత్రుగా కొన్ని పండితవాదములు ఇంపుగానుండును.

## Standard Poetry

శ్రీనివాస విలాసము. రు 1. ఇది శతావధానులు తిరుపతి నేక టెక్టరక వలచే ననేక బహుమానములంది తమకవితా పాగిల్చు మెల్లజూపుడు వాయబడి అత్యుకూరు సంస్థానాధిపతులకు గృతియిబడిన గంధము.

వారకాంత. రు 1. ఇది రాజాభుజంగరాయ్ పణిరము. ఏమియుందోచని సమయముల నీపుస్తకముండువుకొనిన సంతోషముగానుండును. లై పెరియెడివను.

రామవాహన విజయము. అ 12 లు. టీకాతాత్పర్యములతో సులభముగా తెలియునట్లు అచ్చవేయబడినది. ఇదియొక్క టీచరివివచో మనుచరిత్ర. వసుచరిత్ర, అముక్తమాల్యద మొదలగు గంధములు చూడవలసిన యవసరములేదు. బి. ఏకులెక్స్

కృష్ణరాయవిజయము. అ 12 లు. ఇది ధూర్జటికవి పణిరము. జగత్ప్రసిద్ధికొందిన శ్రీకృష్ణరాయల చరిత్రము. మనోజ్ఞమగానున్నది కమ్మపారినిగూర్చి యిందుకొంతగాధలు, పద్యములు మాధుర్యముగాను, కథ ఇంపుగానుండు. బి. ఏ. కుమార సీయగంధము.

అచలాత్రాపరియము. అ 12 లు. ద్వ్యధీ కావ్యము. ఇది శ్రీవయోమకచక్రవర్తి శంకటాచార్య పణిరము. పరిపచ్చా శాస్త్రరమితో వాయబడినది. ఏకులెక్స్ ముద్రాచరిత్ర మంచి వాద్యమునిని నట్లుండును.

రామేశ్వరమాహాత్రయము. అ 12 లు. ఇది ఏనుగ లక్షణకవి పణిరము ఇందు సేతుమహాత్మ్యము, గంధమాదనగరి మహాత్మ్య, ఎవ్వరెవ్వరివలన నేయేకుండుములు పుట్టినవోవానిసంగతియు, రామనాథాంతరమున రామచంద్రుడు, సీత, హనుమంతుడుమొదలగుచేరు గంధమాదనపర్యమున లింగస్థాపనములుచేసిన వృత్తాంతము. అందునాయుడు లింగముంబీకుల మొదలగుననేక గాధలు గలవు. కవిత్యము రసవంతము గానుండును.

దిలీపచరిత్రము. అ 12 లు. ఇది వేంకటకృష్ణకవి పణిరము.

బంధము, చక్కనివర్ణనలతో నింపగుటలతో నొప్పునున్నది. మంచిమంచి గాధలతో మ నోహరముగా నున్నది. దాక్షిణ్యము.

**ఆంధ్ర వరాళరసస్త్రితి.** అ 8 లు. ఇది అతిపూజి పృథాకరకవి విరచిత ము. ఇందు బృహ్మతీతియ నైశ్యకూద్ర ధర్మములును జన్మమృతా కాచాది విధులును తెలుగుపద్యములతో మృదుశైలిని వాయించెను.

**శిష్యగీత.** అ 8 లు. ఇది సంస్కృతమునకు సరియగు తెనుగు శైవులకు ప్రధా నమగు భగవద్గీత.

**పారిజాతాపహరణము.** అ 6 లు. ముకుట తిమ్మన పండితము.

**చిత్రసీమ.** అ 6 లు. ఇది శౌరి భద్రాద్రిరామశాస్త్రి ప్రణీతము. చిత్రక ల్పనగల ప్రబంధము.

**మధుపవిహరణము.** అ 4 లు. ఇది రాజా భుజంగరాయప్రణీతము.

**దుర్మార్గచరిత్ర.** అ 4 లు. ఇయ్యది విష్ణుభట్ట ముద్రపాక్షిశ్వర విరచిత ము. కలియుగచక్రాలు చక్కని పద్యరూపములుగ వాయించెను. ప్రతిపద్యమునకు క డుచున్న పకపక నవ్వుదురు.

## Books on Grammar & Rhetoric

లక్షణ గ్రంథములు.

అహోబల పండితీయము. [ఆంధ్రవ్యాకరణము]

మొదటిభాగము రు 1-4-0

రెండవభాగం రు 1-4-0

ఇది అహోబల పండితునిచే వాయించడి చిరకాలమునుండి ఆంధ్రశాస్త్రమున శాస్త్ర గ్రంథమువలె గౌరవముగా రక్షింపబడుచున్నది. అహోబల పండితుడు తన సా మర్థ్యమునంతయు ఆంధ్రవ్యాకరణముపై వినియోగించి వాసిన యాగ్రంథము దానియు తగ్గువృత్తిబట్టియే ముద్రితముగానున్నను ఇంతకాలమునిలిచియున్నది.

సోజ్ఞానంధిపరిచ్ఛేదములు 200 కేజీలలో ముద్రింపబడినవి. ఆంధ్రభాషయందే మాత్రము పరిచయము కలవాడును ఈగ్రంథము చదువక భాషాభిజ్ఞుడననుట కేవలము పొరపాటు. రెండవభాగము ఇందుజుల, బాలల క్రియాపరిచ్ఛేదములు సమగ్రముగ గలవు. శ్వాటరేఫనిర్ణయము. 0-8-0 ఇది భారతవేదతీర్థునిచే రచియింపబడినది. ఇందు శ్వాటరేఫలయొక్క వివర్ణన చాగ్గూటత్యకలతలులతో విపులముగా వాయించినది. మొదలియు దాహరణములు భారతములోనివి.

**సర్వలక్షణసారసంగ్రహము.** అ 12 లు. ఇది కూచిపూడి తిమ్మకవిచే రచియింపబడినకొప్పగ్రంథము. ఇందు కేవల స్వల్పపాండిత్యముచే తవ్వలనుకొనిదిద్దబో వు ప్రయోగము లనేక గ్రంథద్వైతములచే సిద్ధాంతము చెయబడినవి. లక్షణములన్ని యు సులభశైలిని పద్యములతో వాయించినవి. వి. వి. కు పఠనీయము.

**ఆంధ్రచంద్రాలోకము.** అ 6 లు. అడిదము నూరికవిచే రచియింపబడి నది. చక్కని యపోహలతో గూడియున్నది అలంకారము లన్నియు సమగ్రముగా

గ వ్యాసుబడియున్నది. ఎక్కువవండితనహోయ మక్కరలేకయే సులభముగానందరికి తెలియదగునటుల పద్యములతో వ్రాయబడినది.

## Telugu Philology

కాగడా. అ 2 లు. ఇది కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్యగారిచే రచియింపబడినది. ఇందు కాగడా అను శబ్దమున గూర్చి పెక్కులు ఉదాహరణములతోడను, వ్యుత్పత్తిలతోడను శబ్దతత్త్వములయు విక్రీలి వివర్ణించి చక్కగా వ్రాయబడినది. శబ్దతత్త్వమును విభుర్చించు పద్ధతి తెలియును.

ప్రాధవతకములు.

## Brilliant Poetical Talent

ప్రబంధములకంటెను, కావ్యములకంటెను, పురాణాదిహాసములకంటెను, కొన్ని కొన్ని శతకముల కవిత్వము విక్రీలి గంభీరముగా, శ్రావ్యముగా, సరళముగా నుండును. అందులో మఖ్యమైనవాని నేరదళసరి కాగితముపైని చక్కగా నచ్చువేసినారు. పృతి 1కి అ 4 లు.

కాలహస్తీశ్వర శతకము. అ 4 లు. 'రోసిరోయదు కవి నీ నెనరి తా రుణోర్మ సౌఖ్యమృత' కీర్తనోహస్తీశ్వర మహాత్మ్యమునవ్రాసి పండిగిన్నెకవి ఘర్షణకృతము. పారాయణయోగ్యము.

రామలింగేశ్వర శతకము. అ 4 లు. 'తెరవాట్లుకొట్టి సత్తెరపు పెట్టలకంటె న్యాయజితాత్మ మంతయునూలు' అడిదం నూరకవిప్రజీతము. లోకనీలినశితము

సింహాద్రినారసింహశతకము. అ 4 లు. 'జీయారేయరబ్బి పడోరేయ నుబోదినన్నా సులబాదచువారు. గోకులపాటి కూర్చుకవి విరచితము. సింహాచలమును మహమ్మదీయులు మట్టడివేసి సకలభీభత్సమును చేసివచ్చడికవి సింహాచలాలయమునజేరి దూమణుచే నీశతకమును శివుగా కొట్లకొలది కందరిగలుబడులు పెడలి తురుమలను పారదోలెనని ప్రసిద్ధి.

శ్రీయాంధ్రినాయక శతకము. అ 4 లు. ఒక్క వేటున గులునో వారి బలాలి. చెట్టుమాట్లాడి వేసితివాని' ఇది కాసుల పురుషోత్తమ కవితే రచింపబడినది.

శ్రీ కృష్ణరాయలచే కొనియాడబడిన ఆంధ్రినాయకునికి గృతి,

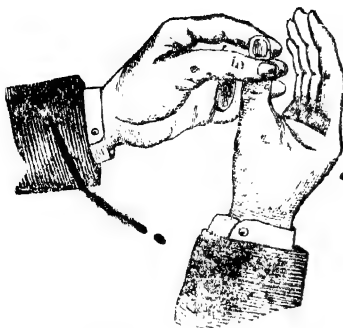
ప్రాధవతన కావ్యములు. అ 8 లు

వదన ప్రధమ రాజాభుజంగరాయ ప్రజీతము ఇంపగుత్తెలిగలిగి స్వభావోత్తమ నలతో నుచితశైలి నలరారుచున్నది 1903 సం॥ పెట్రిప్యలేమను పరిక్షకు డెట్టున

ధర ప్రజరాజనూయము అ 11 లు

ఇది 1211 నేతి వెంకట సుబ్బరాయ శాస్త్రిగారిచే రచియింపబడిన శైలి మృదువుగానుండును దేశీయములతోనిండి అనుప్రాసను ప్రాణితమై మనోహరముగానుండును కవిత్వము ధనభ్యసించ దలంపుగొనువారును చక్కనిశైలి నలవాటు జేసికొనదలచినవారును ఈరెండుగ్రంథములను పఠించవలెను

మేనేజరు, మంతాపాటి ముద్రాక్షరశాల, విలూరు, కృష్ణాజిల్లా.



క. సురగరూప యక్షకిన్నర  
వరసలకుడరముగాని పరమృతములన  
నరులకుఁ గరుణనిడఁకరుణిఁ  
దిరముగమల యాభగవతిఁగడుగొల్తున్.  
క. కంటికి మంటికి మింటికి,  
నంటంగారానిబాదు యర్థతంబులన  
న్నింటండంటయివంటి  
బంటుదితగుంటుపల్లిభాసగునెతున్.

గ్రంథమండలి ముఖ్యవిషయములు

హస్తలాఘవము—గళలాఘవము—కర్ణలాఘవము—శిరోలాఘవము—జిహ్వ  
లాఘవము—కక్షలాఘవము—కర్మప్రకాశిలాఘవము—పాదప్రకాశిలాఘవము—  
నాశిలాఘవము—నఖిలాఘవము—నేత్రలాఘవము—దంతలాఘవము—ఓష్ఠలాఘ  
వము—పాదలాఘవము.

హస్తలాఘవ ప్రక్రియలు.

హస్తలాఘవము—గుంటుపల్లి భాసగునెతున్, కపిల కామరాజు—వీరి విద్యల  
యందు ఘనులు—రూపాయలు వేలకొలది తెక్కించుట— రుమాళ్ళలా రూపాయలు  
గుప్తముచేయుట—మట్టిగల్లి రూపాయలుజేయుట—చేకముక్కలను మాయచేసి తె  
ప్పించుట—తలచినచేకముక్కలను పట్టుకొనుట—అనేకవిధములు— నీరుమాయచేసి తె  
ప్పించుట—పటిక బెల్లముచేయుట—పామున జేయుట— గ్రోళ్ళనుజేయుట—బంగు  
లుబరణిచిప్పలకింద నాగుట—పశ్చిములదమతాగరము—కజ్జిబంతులు తిప్పించుట—క  
జ్జిచెక్కలతోనత్యన్యతమైన చమతాగరములు—ఇసుప కడియముల విచిత్రము—కోడి  
గుడ్డుతమాష—కజ్జిబంతులవిలాసము—కత్తులు యెగరవేయుట—గుడ్డబంతుల మాయ  
ఆట—పిట్టెలానియుఁగరమును మాయచేసి కొట్టెలానికి తెప్పించుట— అచాలుత  
ట్టుట—నీరు హస్తలాఘవము చేయుట—విదుపది ముక్కుమింగి తెప్పించుట—రా  
ళ్ళు కాగితపుకజ్జ—డబ్బులు—గచ్చకాయలు, చిలుకబుజ్జితో చిత్రవిచిత్రములు—  
రూపాయలతో ఆట—జలస్తంభన అనేకవిధములు—కోడిగుడ్డు సేత్రముతోపట్టుట,  
తగరపుబిళ్ళ—తలవెండుకిల విల్లు పెద్దకజ్జగుండు—తీగపైన నడచుట—మొదలయిన  
అన్యాన్యతములు ఇదివరకు మర్కమగానుంచబడినవి యిందుబొందుపరచబడినవి.

—\*మ హా గా ర డి.\*— 68 పేజీలు. అ 4 లు.



ఇదివరకు 3000 ప్రతులు ఖర్చుఅగుటచేతను యిదిబాలు  
రకు వీరితోసగిన గ్రంథమని చెప్పబడుచున్నది. 4 ముద్రణము  
తిగిముద్రించబడినది. ఈగ్రంథములొని వినోదములను చేసిమాచి  
నచో తేవల వినోదమాత్రపర్యవసాయిగా మాత్రము తలంపబడ  
క బాలురబుద్ధిని వికసింపజేసి తంత్రశాస్త్రముచేయు యంత్రములు  
మోసములలాబడకుండ జేయుననుటకు సంధియములేదు.

# కథలు.

బాలనీతికథలు. చిత్రపటములతో వెల 8 అణాలు.

కుక్కలు, కాకాని, నూర్యునికోడి, పల్లెటూరిబుద్ధిహీనుడు, హమలవాడు, దుర్బా  
య్యను, నీడవాడు, పుస్త్రు \* బట్టయ్యరువు, కత్తి, ఇసుకతక్కిడి, పేదతక్కిడి \* లిడగము,  
డ్రంగిసిట్ట, జొన్న వెన్ను లోభి, వక్క-లు, లాంతరు, ధనవంతుడు, బాకీదారు, బానిస  
వాడు \* సోదాగారు, కడుపునొప్పి, కంటిమందు లుబుడు, కవి, \* పెద్దప్పుళ్ళి, రాజు,  
జిత్తులమారి, బానిసవాడు, రాజు, గుడ్డివాడు, \* నమ్మకదోహము, క్షిప్రపరుడగు  
పసులకాపరి, అరబ్బీదేశస్తుడు, సన్నా \* మొదలయిన ఆ నేకకథలలో చక్కనినీతిని బో  
ధించుచు చదువుట కింపుగానుండునటుల వ్రాయబడినవి.

యొక్తికథలు. వెల 4 అణాలు.

ఇందలి ప్రతికథము మిక్కిలి చక్కనియుక్తితో గూడియుండును. సాధారణ  
ముగా మనలో వాస్తవముతోగూడి నీతిబోధకములుగానుండు. కథలుతక్కువ. ఈయు  
క్తికథ లాక్కొక్కటి య నేనుల పాఠములగాపాడెను.

కథాలహరి. టర్కీ పంజాబు కథలు 431 పేజీలు వెల రు 1 0 0

టర్కీదేశపు కథలు. 173 పేజీలు.

నూర్జామకథ... మేనుమొడ్డిమకథ... ఢిల్లీదేశపు రాజుమారునికథ... సాకిన్  
అను గుజ్జిపురికథ... పెంపుకుకొమరునికథ... దర్జీ వాడు, వారిభాగ్యకథ... సా  
లమకుపత్తులకథ... ఇతిమోసి నూరాజు, ఇతని ముగ్గురు మారులకథ... బోగల్ బేరా  
జు, ఇతనిపుమారులకథ... మాలిక్ వాసీరను రాజపుత్రునికథ... రెండు గుడ్లగుబులకథ  
సాంబన్ బాప్తిసా కథ... బాగ్దాదుదేశపు సోఫీ కథ... ఖతుయిద్దీన్ గుల్ లక్ కథ...  
ఆక్ రాజా కథ... పన్నానాథము, హుస్సేనుకథ... ఆక్కివొమ్మూరు కథ... బ్యోతిఫుడు  
రాజ్యమిప్పించుకథ... ముగ్గురు రాజుమారులకథ... రాజు, సోఫీనును వైద్యుని కథ...

పంజాబుదేశపు కథలు. 203 పేజీలు.

సర్ బజ్ కథ... ఎలుక పెండ్లికథ... నమ్మకమయ్య రాజుమారునికథ... ఎలుగుబంటికథ  
లమునుహస్తువాని ముగ్గురు స్నేహితులకథ... మేకపిల్లకథ... బోహాలాచీ కథ... అబద్ధ  
యను రాజుమార్తెకథ... విక్రీ అను సాలీవానికథ... విసుగుగు తిట్లులకొడుకు కథ...  
కాకీ, పిచ్చుక కథ... పెద్దపురి, బాప్తిసానుడు నక్క కథ... మొసళ్ళరాజుకథ... చి  
న్న ఆన్ కిల బోన్ కథ... కాపువాని కథ... అన్నదమ్ముల కథ... నక్క పిల్లికథ... కో  
డికథ... పెప్పరినా రాజుమార్తెకథ... నీనైబీన్ సైలకథ... నక్క చకోరపక్షి కథ,  
అలీమార్దన్ రాజుకథ... అత్యద్భుతపు చర్యగల ఉంగరముకథ... నక్క సెమలికథ...  
వడ్లగింజకథ... కాపువాడు వడ్డి వ్యాపారస్తునికథ మరణదేవత కథ... పసాదులకథ...  
పర్వతరాజుకథ... మంగలవాని భార్యకథ... నక్క, మొసలి కథ... రాజారనూలుయొ  
క్క పుట్టుక కథ... రనూలా ప్రపంచములోనికి బోయినకథ... రనూలు 6 కథలు...  
వేసిందబడిన రాజుకథ... సగము రాజుమారునికథ... తల్లిపూర్తెకథ... రత్నపు  
త్తునికథ.

మేనెవరు, మంజువాణి ముద్రాక్షరకాల, ఏలూరు, కృష్ణాజిల్లా.

## Nasi Majilee

ప్రథమభాగము 400 పేజీలు ని జ మై స కా శీ మ జ లీ లు. రు.1.

ఇదియొక అవధూతస్వామిచే చెప్పబడి ఆ ప్రభావముగానే అచ్చువేయబడినది. సమస్త కథలయందు పేరుకలదోలేదో యని కొన్ని కథలుమాత్రమే ప్రథమభాగముగ ముద్రింపబడినవి. ఇందు 38 మజలీలు కలవు. రెండవ స్థానము దింపబడినది.

ఈ గ్రంథమిదివరకు ఆంధ్రభాషలోలేదు. కాశీమజలీ కథలవంటి అత్యద్భుత కథా శ్రమతాగ్రంథ భూయిష్టములున కథలు ఇతరులలో లేనేలేవు. ఆరేవియను నైట్సుకంటే వేయిరెట్లు చమత్కారముగనగునదిను. ఒకొక్కొక్క కథ చదివినగాని ఈ గ్రంథమందలి కథాచమత్కారము తెలియదు. ఇది ప్రచురింపవలయునని మే మెన్నార్యముండియో ఖగీరధ ప్రయత్నములుచేయగా ఆంధ్రుల పూర్వపుణ్యమున నిది నేటికి సమకూడినది.

రెండవ భాగము. 400 పేజీలు. రు.1. మంచి కాగితములు, మంచి అచ్చు. 38 వ మజలీమొదలు 60 మజలీలు కలవు. తెలి సులభముగా స్త్రీలు పురుషులు చదువుకొనునట్లున్నది. ప్రార్థన పోషింపవలయును, మనోవిశ్రాంతికొరకు నీ గ్రంథము మిక్కిలి ఉపయోగ పడును.

స్త్రీ ల పాటలు. ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ భాగములు.

పత్రి భాగము 18 వెల ఆ 12లు. ఆంధ్రనేతమున తాండవమాడుచున్నవి.

20 వేలపాటలు.



సంక్రాంతిము త్రయిదిపులకును, గరల్లుకూర్కొని బాలికలకును, వివాహములలో విలాసమునకునుగా పంచివేయదగిన గ్రంథములు. ప్రతిభాగమున 40 పేజీలు. పత్రి భాగమందును లాలి, కోల, పెండ్లి, నిద్దర, నలుగు, వరుస పాటలు, కృష్ణలీలలు, తలుపులదగ్గిర పాటలు, అలక, ఒప్పుగింతలు, తాంబూలము, మేలుకొలుపులు, నోములకథలు, కుచ్చలకథ మున్నగు పెద్దపాటలు గలవు.

శిశు సంచీవని ఆ 4 లు. పిల్లలకు రోగము తాగుండగను, వచ్చిన సుఖముగా పోగొట్టుకొనుటకును. పిల్లలుగల ప్రతియింటను కనిపెంచుచున్న ప్రతిస్త్రీయొద్దనుమఖ్యముగా నుండవలసిన గ్రంథము. పసిపిల్లలపోషణ, జబ్బులు స్త్రీలు తమంతిటతామె పెద్దవైద్యులతో అవసరములేకుండ నెరవేర్చుకొనుట. యీగ్రంథోద్దేశము.

**Safe Literature for Women.**

ఇప్పుడిప్పుడు స్త్రీలలో ననేకముంది చదువుకొనుచున్నారు. బాలికాపాటలము, పత్రిచోటను పోషింపబడుచున్నవి, కాని స్త్రీలు చదువదగిన గ్రంథములు విచిత్రముగా మేనేజరు, మంతవాణి మద్యాదురకాల, ఏలూరు, కృష్ణజిల్లా.

లేవు. అంగధగంధరచన నాచామగూనో మోటుగూనో శృంగారరసభూయవృత్తియు న్నడు. అందుల కని ప్రాచీన గ్రంథకర్తలను దూషించిన లాభములేదు, వారుతిమగ్రంధ ములకు శ్రీలక్ష్మణరక్షణగోచరి ప్రాప్తులేదు.

చారుమతి పద్యములు. వెల 4 అణాలు. ఇది మిక్కిలి కష్టపడిన మహాపరివ్రత చారిత్రము ఇది పఠనముచేసిన శ్రీలక్ష్మణ ధైర్యము, పుణ్యము గలుగుననుటగో సుక యములేదు. ఈ గ్రంథమున అనురాగ మాహాత్మ్యము వర్ణించబడినది. లోకములో పరివార క్తియగు భార్యకు సమస్త విధముల సాయబడి తోడు నీడయిండవలెను.

స్వరాలత. వెల 4 అణాలు. సులభమగు నదనము. విశ్వశృంగారములన గర్భవడి త్వరలో తెలివి తెచ్చుకొని పశ్చాత్తాపపడి, హృదయేశ్వరుని గలసిన మహాపరివ్రత. ఈచ రిత్రలో గడసు కామమృ యువకధ హాస్యముగాను రత్న ప్రభయను పత్రితరకకధ జాలి గానుండును.

సుశీల పద్యములు. వెల 4 అణాలు. ఇదియొక మహాపరివ్రత కథ. ఇందు సుశీలను వ్యభిచారముచే నొకకొడుకు పెంచినపజ్జాచి వివిధ మాయోపాయములచే ఆమె చాదిని మోసపుట్టి ఆమెను చంపి పయత్నించగా దైవశమన చావురిప్పించుకొని వాని ని తిరిగి మోసపుట్టినను.

వాసంతిక. వెల 4 అణాలు. గాఢానురాగముగల శ్రీయొక్క వాస్తవమగు కథ. ఈమె యిప్పటికిని చీనాదేశమున జీవింపియున్నది. పాత్రిత్యమామెచే పరివారిం ప బడినట్లు మరయొకరిచే పాటించబడలేదు. మహాగుర్భరముననున్న పతిని మహాకాంతు నిజేసిన యిట్లాతికథ.

## RAJAYOGA

శ్రీలక్ష్మణకౌరవు శ్రీచే రచియింపబడిన రాజయోగసారము.

ఇది అనుభవమతో గూడిన వేదాంతగ్రంథము. 349 శ్లోలు.

కడపజల్లా వాయల్ పాడునకు సమావమందున్న తరిగొండ గామములో నివసించియున్న యోగిని తరిగొండ వెంకటాచలచే రచియింపబడినది

ఈమె మంచి విద్యుంసురాడైన బ్రాహ్మణశ్రీ. ఈ గ్రంథము రచియింపబడిన 60 సంవత్సరములనుండి శ్రీలక్ష్మణ పారాయణము చేయబడుచున్నది. కాని గురుముఖతనే ద్విజానిన కొద్దిమందికిమాత్రమే యిగ్రంథము దెలియును. ఊరక చదివినంతమాత్రము నండఱికి దెలియదు. పరిశ్రమ యున్నానా క్తిగో నీగ్రంథము జదువుతుండటంజూచి యీ అసక్తి వాస్తవజ్ఞానమునకుగూడ నక్కరకువచ్చినట్లు చేయున ప్రేమతో సుబోధమగుగీతి నివ్యాఖ్యవాసీతిమి. మూలములో 20 శ్లోలగ్రంథము వ్యాఖ్యతో 340 శ్లోల గోప్య గ్రంథమైనది; ఈరాజయోగసారము జదువుచున్నంతసేపును సంసారదులయందు విరక్తి జనించును.

గ్రంథమందెక్కడజూచిన విరక్తిమార్గము లోకానుభవమునకు తగినట్లుగా నున్నది. ఆయోగిని న్యాయమైన మార్గమున దైవోపాసనమును కనుగొనుటచేతనే ఈగ్రంథమి యిచ్చావృత్తి జీవించెను. ఈగ్రంథమందలి విషయములను శృద్ధితో పఠింపగా నవియన్ని

మేనెడరు, మరణవాణి ముదాత్మరకాల, ఏలూరు, కృష్ణాజిల్లా.



యు శుశ్రీ, స్ఫురిసముదములుగా నున్నవిగాని అవలగుబోధలవలె నాశాశమునుజూపునవిగాలేవు. రాజయోగసారముకగా, స్వయం ప్రకాశమైన చిద్రాశిము, పిండ బ్రహ్మాండములు నశానులతోగలసిదే కమగుట అందువలన పిండాండమందున్న ఈశ్వరుడే విభక్తమైన మరణమును విడిచి అమృతుడగుచున్నాడు. ఈగ్రంథము కపిలదేవచారిత్రసాధ రూపముగా, ఘాలానందతి న్యాయానుసరణిని చిద్రాశిమైన బ్రహ్మశాసనాయోగము, గృత్తిని లాభము లేకుండునట్లు, నిర్వి కల్పక నిస్సంకల్పక, నిర్వాసనారూపమైన అనుభవమును పొందియుండినట్లుగ వ్రాయబడినది.

## Books on-Cookery

పా క శా శ్రు ము లు.

బ్రహ్మపాకశాస్త్రము (హిందీభాషనుండి తెనుగింపబడినది) వెల అ 12 లు.

బిడుగిలైననుభవముగలనూపకారులచే తయారుచేయుబడిమెప్పుగాంచినపాక భేదములు.

దీనియందు నివిధములగు ఆన్నములు పాకముచేయు రీతులును, లడ్డూ, జిలేబి, షేడామొదలగు మధురహారములు తయారుచేయు పద్ధతులును, పలువిధములగు పప్పులతోను, క్షుణ్ణకూరలు, కాయగూరలతో తయారుచేయు చిత్రములగు పాకములును, తియ్యనిపుల్లని పచ్చప్పు చేయువిధము, వివిధములగు ఇతరపదార్థములు పాకముచేయువిధమును వివరింపబడియున్నది. ఈవంటలన్నియు, ఉత్క శిక్షేత్ర వంటలలో ప్రవీణుడనికేరుగాంచిన శాఖీబాల్లభో మహాపాత్రోయమనాననిచే గ్రంథరూపముగా రచియింపబడినది

మహారాష్ట్రీపాకశాస్త్రము. (గుజరాతీభాషనుండి తెనుగింపబడినది)రు 1.

హిందూదేశమున కంతటికిని పాకశాస్త్రము నేర్పినదేశమే మహారాష్ట్రకా వారి వంటలు, పిండివంటలు, పాకములు, చానూలు, కూరలు, పచ్చులు, పూర్ణాలు, మురబ్బాలు, మరబత్తులు మొదలగునన్నియు మిక్కిలి గుచ్చికరిముగానందును. ఈపాకములు భుజించిన ఆరునెలల రోగియునును ఆరోగ్యుడగుచును.

బంగాళాపాకశాస్త్రము. (హిందీభాషనుండి తెనుగింపబడినది.) అ ౪ లు.

ఉరు, హిందీ, పార్సీ, పాకశాస్త్రవిధాల సహాయమువలన ముస్లిమీర్ సహాహిను పండితుడు హాగిసినగ్రంథమునుండి తెనిగింపబడినది ఇందు వింతవింతలగు హిందుసానీ కూరలు, పచ్చులు, మురబ్బాలు, మోతీమార్ మొదలగు బేక్, మాబీ గుడ్డనీ మట్టి మున్నగు లడ్డూలు, జిలేబీలు, ఇషరీ, బుర్తా, పూరీ, కహోరీ, గులీగురీ, మొహగు, బేక్ వడలు మున్నగుననేక విధములగు వంటలు, మరబత్తులు వ్రాయబడినవి.

## Books on Industry & Agriculture.

1 శ్రీలుచేయదగిన ఇండస్ట్రీలు దీనివెల అ 4.

1 చేమంతలు అ 4 లు 5000 చేమంతివాతులు గలవు. జిహానులా వానిని

మెంతు పద్ధతులుగలవు.

2 ఆరటిచెట్టు ప్రపంచములో అగరినికూర్చి కులంకిషముగు సమీపముగలదు.

నారదీయుట, యంత్రములు, శాస్త్రజ్ఞుడనుట మున్నగు విషయములు గొవు.

శుభిలు 131 వెల అ 6 లు

శుభిలు మంజువాణీ ముద్రాక్షరశాల, ఏలూరు, కృష్ణాజిల్లా.

- 4 కిత్తనార కిత్తనారనుగూర్చి గమస్తమును గలదు. ఆ 4 లు.
- 5 కర్పూరము ఫార్మోసా, జపానులో కేయపద్మతులు పెట్టాలాయెనుచే కర్పూరము మున్నగునవికేయపద్మతులు గలవు. వెల ఆ 4 లు.
- 6 గోగునారఇప్పుడు బస్తాలుచేయుచున్న గోగునారపెంచుపద్మతులిందు లవు. ఆ 4.
- 7 నవరత్నప్రదీపిక ఇందు వజ్ర వైడూర్యాదినవరత్నములుఇప్పుడు నగలలోనే యిందు ఇతరరాళ్ళనుగూర్చి అంగ్లేయ సంస్కృత ఆంధ్రగ్రంథము యందుగల గమస్తమునొక్కచో గూర్చిన గొప్ప గ్రంథము. బంగారపుపని నోయేవారి కమూల్యము 1 వజ్రము, 2 వైడూర్యము, 3 నీలము, 4 గోమేధికము, 5 పగ్గినాళము, 6 మాణిక్యము, 7 పద్మరాగము, 8 మరకతము, 9 వువ్యరాగము, 10 స్ఫటికాదులు. 96 శిశిలగ్రంథము. వెల ఆ 4.
- 8 వ్యవసాయము ఇది రాజ భజంగతాయప్రసీదము. ఇందయేకాలముల నేయే విత్తనము రెట్టెట్టి భూములయందు ఫలిండునో అవివరము, ఏసేన్యమేయేవిధముగా చేయవలెనో, దుక్కి, దమ్ము, పెది, నీరుకట్టుట, కోత, నీరువేయి, కలుపుతీత, పంటపోత, పంటలుమార్చుట ఎటులచేయవలెనో వ్రాయుటలేనిది. వేదముల, అంగ భాష్యములనుగూర్చి ఎక్కువగానున్నది. వెల ఆ 4 లు.

### Books on animals.

పశువులు.—గుట్టములు.

సహదేవ పశుశాస్త్రము. మూడవసారి ముద్రింపబడినది. 104 పేజీలు

వెల 4 అణాలు. ఇందు వృషభలక్షణములు, దుర్లక్షణములు, సామాన్య, దోమ్యురోగ లక్షణములు, వానిచికిత్సలు, పశ్యములు, చలిదోమ్యు, పాలదోమ్యు, అలివిరేచనములు, అరకతేవులు, పారుట, పాతెక్కించు పారుట, నెడిరోగలక్షణములు, చికిత్సలు, నల్లము గురు, నల్ల శెనలు, ఆరకడము, పుండ్లు, వీనికిచికిత్సలు, యూనానీచికిత్సలు, ఆట్టుపట్టు, రొమ్ముపట్టు, బొడ్డెంక, కడుపునొప్పి, ఉబ్బు, ఇరువాయి, వీనిచికిత్సలు, జగ్గుకవారము ఈసలేని పశువును చికిత్సలు, ఎన్నియో కలవు. సాధారణముగా ఈ పుస్తకములోనిచికిత్సలతో పశుసంరక్షణము ప్రతివారును చేసికొనవచ్చును.

గోసంరక్షణము ఆ 8 లు. సంస్కృత భాషలో నీవిషయమై వ్రాసినదంతయు తాత్పర్య సహితముగా నొక భాగముగాను, ఇప్పుడు ప్రపంచమునందీవిషయమై వ్రాయబడిన గాధలన్నియుజేర్చి ఒకభాగముగాను రచింపబడిన పెద్ద గ్రంథము ఇది కృష్ణాచల కర్తవ్యుగారికి కృతయీబడినది.



అశ్వలక్షణ సారసంగ్రహము వెల ఆ 6 లు

గుట్టములనుకొను ప్రతివారును వానిలక్షణములను పరికిరించవలయును. సంస్కృత శాంఖ్యగ్రంథము లనేకములు పరికిరించి యీగ్రంథము రచింపబడినది.

మేనేజరు, ముఠావాణి ముద్రాక్షరకాల, ఏలూరు, కృష్ణాచల.

# Treatment of Horses

ఆశ్వచికిత్సాసారము: వైదికము 1 మాసము

ఇందు గుఱ్ఱము మొక్క-వయస్సు, శరీరతత్వము, రోగనిదానము, భేదిచ్చుట, వస్త్రము, రక్తకాళములనుండి నెత్తురుతీయుట వీరోచ్ఛకాలములందు చికిత్స, మెదడుజబ్బు, చెవిజబ్బు, కంటిజబ్బు, ముక్కు-జబ్బు, కంఠరోగము, మెడజబ్బు, రొమ్ముజబ్బు, నాలుకవిరుగుడు, పిండకోగము, విదాహము, పిత్తోష్ణరోగము, రక్తమూత్రము, వివచారము, క్వాసుకాసులు, ఎర్రబొట్టరోగము, జ్వరరోగము, మాండ్యము, శూలనొప్పి, కుర్చీ-రినొప్పి, శిశిరోగము, శోణుకువాడ్యము, అండవారము; కాశ్యవారము. కాశ్యయందు కంటివలె పుట్టు తీగకురుపు, కంతులు, లోబొడగడ్డ, అగ్నిబావు, (ఉండు తెగులు) చిల్లరజబ్బులు శుద్ధవారము, మందగుదివారము, కాలివారము, పట్టు, పలాస్తురీలు, చురుకు పుట్టించు లేహ్యము, బలుపునకులేహ్యము, కేమము మొదలగువాటికి విరుగుడు, పొగరుదించుట, పిచ్చులుతీయుట, మెదలగు చికిత్సలు గొడ్డుబోతుకనమున బొగొట్టుచికిత్సయు, పుట్టిన పిల్లను పెంచుట, పొడజబ్బు, మోకాళ్ళజబ్బు, పిక్క-జబ్బు, కిళ్ళిజబ్బు, డెక్క-జబ్బు, గుఱ్ఱములను తృప్తి గుఱ్ఱముగొనుటకుకాలిత, నడక, కంఠపులమేళన పరిమాణము మొదలగునవి చక్కగా వాగ్దాయించియున్నది. అన్నివిషయములు చక్కగా జూమ్మలతో ఆచువేయుటచేసందనికి తెలియును.

శాలిహోత్రుని ఆశ్వలక్షణశాస్త్రము. వైదికము 1 రీతిలు.

మనమంచి భట్టవసీరీతము. దంతదోషములు, ఇందు దంతములనుబట్టి గుఱ్ఱములకయస్సు తెలిపించుట. నవవిధ వ్యంజనములు. ఆశ్వముల ఆయురపరిమాణము. సుశ్మ-దశ ధృవులు-వానిధలాఘములు- సుశ్మలాని దోషములు-వానిధలులు- ఎక్క-డగిన గుఱ్ఱములు- ఎక్క-దగిన గుఱ్ఱములు- పుండ్లలక్షణము. ఆశ్వచికిత్స, లవగవిధి, ఉడకవిధి, గడ్డికవగవిధి, మాన్మగువిషయములచే తనరారుచున్నది.

వైద్యులలోహాశాస్త్రము.

గిల్లుశాస్త్రము వైదికము 6 రీతిలు.

ఇందు రాగి, ఇత్రిడి, యనుము, వీనితో చేయబడిన గిన్నెలు, చెంబులు, పళ్ళెములు, పన్నీరుబడ్లు, గొంతులు, మురుగులు, ఉంగరములు, మెదలగు సమస్తవస్తువులకును వండిబంగారు లోహములను పెరుపుశక్తిసహాయమున కుంపటి, నిప్పు, కారు మొదలగు పనిముట్లక్కరలేకయే దానికయోగములచేత పూతపెట్టు పద్ధతులు వివరింపబడియున్నవి. ఇది విశ్వబాగ్యశాఖలు మున్నగు శిల్పులకు కావలసినగ్రంథము. ఒకరికలన శిల్పుకొనకుండ ఇది చదువుకొని యిందులోపనులను చేయవచ్చును.

స్వరశాస్త్రము. వైదికము 4 రీతిలు.

జీవిశ్వకాల నిర్ణయమును తెలియజేయుటకై ఋషులశ్లేశాస్త్రములను రచించియున్నారు. అందులో నిదియొకటి. భవిష్యత్సంగతులను చక్కగా తెలిసికొనుటకీ శాస్త్రము చాలమంచిది. ఇది సులభముగా తెలియుటకై వక్షనముగా వాగ్దాయబడినది. 33 శ్లోకములు గ్రంథము. 54 పేజీలు.

మేనెజరు, మంజువాటి ముద్రాత్మరకాల, విలూరు, కృష్ణాకర్షా.

4. రామదాసునాటకము. 95 పేజీలు. అ 4 లు. ఇది కొత్తపల్లి నుండరామయ్యగారిచే రచియింపబడినది. సాహెబుల సంభాషణలు సరసవంతముగా నుండును.

5. ప్రహ్లాదనాటకము. 72 పేజీలు. అ 8 లు. ఇది కొత్తపల్లి నుండరామయ్యగారిచే రచియింపబడినది.

6 వర్ధాధినీవిలాసము. 113 పేజీలు. అ 10 లు. (మహాకవిగారి నాటకము) ఇది కూచి సత్యనారాయణమూర్తిగారిచే రచియింపబడినది.

వ. మలమలచేగు తాపమున మ్రగ్గినమేనికి మంచిగంధమ్ము

జలువగలూయనిమ్ము ఘనసారజంబులు జల-నిమ్ము

తలహిమవారివూరముల దట్టముగా వెదజల్లనిమ్ము

శలకుసుమప్రవారముల శయ్యపయ్యం బనలీంపుమమ్మర!

7 సర్వజ్ఞాపురుషత్వీయనాటకము 137 పేజీలు అ 12. షేక్స్పియరు మహాకవి నాటకమువలె భావగర్భితముగా ననేక సుగుణసంపదలతో ఇందలికథ లారి త్యముగాను ఎచ్చటయేరసము యేష్టానంబునుండవలయునో అటులవార్యులబడి పరిపద్యమును ఉపమానోప మేయన్ముడ పదదర్శనానుకూలంబుగ పానుగంటి నరసింహరావు గారిచే రచియింపబడినది

8 భయంకరమైన మహావీరచరిత్రనాటకము. అ 8. భవభూతి సంస్కృతమానాటకమునకు తెలుగు. ఇది దాసు కిరామవిరిచితము.

హా హాకవీర! హాశతమఖాత్మజ! హాశతైలధీర! హా!

లోకదురాసమల్ల! పరిణంతేడుండుభిక్షురదాహు

ప్రాకటబాహుమండల! సమస్తనరీమాఖ సార్వభౌమ! హా!

యీకరణిన్నశించితినె యేనుకడుంకడిపోతి మయ్యయో!

ఈ నాటకముల పదదర్శించువారు తమకుతోచిన ఘర్షణలను విన్నవార్చమై పదదర్శించుచున్నారు

ఈకొందిపరీక్షాసమయము హాస్యరసాను ప్రాణితములై నీరీపోధకములుగానుండును-

1 చమత్కారస్నేహప్రకాసనము అ 2 లు 3 విధవావివాహ ప్రకాసనము అ 2 లు

2 మహాయోగరహస్యప్రకాసనము అ 2 లు 4 నిరపవాద ప్రకాసనము అ 2 లు

సూతనాటకములు నందిరాజు చలపతిరావుగారిచే రచియింపబడినవి.

ముద్రింపబడవలసిన గ్రంథములు.

1. చిత్రాంగి. రు 0—12—0.

2 నలనాటకము. 0—12—0.

3 రాజశింకగంగు. 0—12—0.

ప్రస్తుతము ఆర్డరులు రిజిష్టరుచేసికొని 1914 సం॥ జనవరి నెలలో దరఖాస్తు వారులకు గ్రంథములు పంతురును.

మేనేజరు, మంజువాణి మద్రాసురకాల, ఏలూరు, కృష్ణాజిల్లా.

## Novels నవలలు.

**మనోరమ** — రెండవకూర్పు కైల 8 అణాలు. కైశ్యల కీచిరవిధానము వ్యామతాదర్శములు వృత్తరహస్యములు. వాంఛయ మున్నగు ననేక విషయముల మనోరమయను యువతీరత్నము కథతో మేళవించి చెప్పబడినవి. ప్రతికైశ్యండు నిది తప్పక చదివితగ్గవలసిన గ్రంథము.

**రాజహంస.** ప్రథమభాగము ఇంగ్లీషులో లక్షలకొలది ప్రతులువ్యయమైన ఒకవలసనుసరించి వాగ్రాయబడినది. కైల 12 అణాలు

**ప్రణయమహిమ.** రెండవకూర్పు. ఇది సంబూరి తిరునారాయణస్వామి వి. పి. గారిచే మిక్కిలి రసవంతముగా రచియింపబడినది. నవనాగరకప్రపంచహారములు మిక్కిలి సూక్ష్మదృష్టిని వర్ణింపబడినవి. ఈగ్రంథమును తెప్పించుకొని పదివియ్యదినవారల నేకు లీగ్రంథమును గ్రంథకర్తను చేసోల్లకాఫించియున్నార డీనియుతగొప్పవ్రతను గాంచి అరవములానికి భాషాంతరీకరణముగావింపబడినది అరవప్రతులుగూడ మాయొద్దగలవు. కైల 8 అణాలు కాలికోవైదు 0.12-0లు

## A wonderful Work

**విజయాంక సాహసము.** కైల 1 రూపాయి ఇదివలయాకాదు వచనకావ్యమాగాదు. అత్యద్భుత కవోపేతమై, ప్రస్తుతప్రపంచరంగమున నాట్యముచేయుదున్న వ్యక్తులవాంఛాదును సూక్ష్మదృష్టితో విమర్శించుచు ఆంధ్రగ్రంథములయందు కొంతగా నున్న గంభీరహాస్యరసానుభూతికమైన పాతకమహాశయల నుట్టుకలకామ్రగ్రంథరాజము విమర్శనదక్షులచే మెప్పునందిన ఉత్తమగ్రంథము. దీనికిదియేసాటి.

## Philosophy వేదాంతము.

**బ్రహ్మసంద్రప్రకాశిక.** 14 సంవత్సరములు నిర్వాహితముగా సూక్ష్మము ద్ధితో వేదాంతగ్రంథపతనమొనర్చి యనేకమంది పండితులతో వాదములానర్చి, ఒక యమ్మ. పి. నిశ్వరవాదిని ఈశ్వరోపాసకునిగావింతుటకై తమకు కోర్కెపట్టి డరు కొప్పుక వెంకటాద్రిమయ్యగారిచే రచింపబడిన యుద్ధగ్రంథము. వేదోపాదితములైన యుక్తులచేయూ స్వరతత్వస్థాపకముచేయుగ్రంథము. కైల 1-8-0

## A detecctive tale 140 పేజీలు. వెల 0.4-0లు.

**రంగయ్యనాయునిహత్య.** ఘోరమైన కుసీతేను. మనదేశమున పోలీసు థానీ క్రైమలుసహాయముచేయుటకు వెనుకంజవేయుచున్నారనియు ఇందువలన నేరములు జేయుటకు నీలు లేకున్నదనియు గొప్ప నేరము మోపబడియున్నది. అదికాకపోలీసు చిన్న ఉద్యోగిమలకు నేరములకు ఆమాకీతీయుట తెలియకున్నది. ఇట్టివిశేష్యుటకై మ. సం బూరితిరునారాయణస్వామి. వి. పి. గారిచే నీగ్రంథమురచియింపబడినది. అందరికంద చేయకలలపుతో దీనివెల స్వల్పముగా నేర్పఱుచబడినది. ఇట్టిగ్రంథములలోనిది యేకవధను ము, దీనినిపోలీసువారు ప్రజలు యెట్లాదగించెదరోమాచి గ్రంథకర్తయిట్టిగ్రంథములనే కములురచియింప బూనికొనియున్నారు.

**విజయరాఘవము.** (నాటకము) ఉత్తరరామచరిత్రకథ కర్తలు.

ఈ నేతన, మంజువాణి ముద్రాక్షరశాల, ఏలూరు, కృష్ణాజిల్లా.

ప్రొ. పయ్యకూరు, మంజువాణి సుదాక్షిణశాల, ఏలూరు.



# Books by the same Author.

తెలియజేయు-సర్వకాలముననుగ్రంథము	వెల రు 1—0—0
అభివృద్ధి మోక్షాననాటము-ప్రదర్శనానుకూలము.	0—8—0
మరొకరోపాఖ్యానము-హాస్యప్రధానము.	0—3—0
పెంక పెండ్లాము పార్కు.	0—0—6
తెచ్చి పెండ్లాము-చాదస్త్రపుమగడు పార్కు.	0—0—6

ఈ గ్రంథములు వలయువారు క్రొవ్విడి రామకవి. ఏలూరు.

కృష్ణాజిల్లా అని వ్యాఖ్యపలెను.

మంజువాణిముద్రాక్షరకాలలోని గ్రంథములు.

మోక్షాలేఖావళి రెండుభాగములు వెల రు 1—0—0  
 500 పురాణపురుషుల లేఖలును, 100 ఇప్పటి దేశాలకు  
 పోలిండు సాజాకులేఖలును గలిసి మనోహరముగా నున్నవి. స  
 తమతము తమస్రేమ ననేకదశలలో దెలుపుచుందురు. ఈ గ్రంథము  
 ముద్రాపములకు ముద్రాపమును గలిగించును. రెండవముద్రాపము.

శ్రీమద్భగవద్గీతా పద్యము. అరవై టికాదు, పరిశుభ్రమై  
 ముద్రాపము, మంచికాగితము, మంచిఅచ్చు. వెల 0—4—0

వలయువారు మేనేజరు మంజువాణి, ఏలూరు

కృష్ణాజిల్లా అని వ్యాఖ్యపలెను.







